GORENJSKE

LETO VI. KRANJ DNE 17. JANUARJA 1953 ŠTEV. 3

Izvolitev predsednika Federativne LR Jugoslavije

NAŠ TITO - PRVI PREDSEDNIK REPUBLIKE

Tito in revolucionarna pot naših narodov sta eno in isto

Predlog v imenu Izvršnega odbora Ljudske fronte in poslanskega kluba - Edini kandidat - Govor Veselinova - „Hočemo Tita!" - Klic 16 milijonov - Radost tisočglavih množic

»Naši narodi so ustvarili zgodovinska dela, ki se lahko primerjajo z največjimi pridobitvami drugih narodov, predvsem zato, ker je v naši sredi človek, ki je videl dalje od drugih in razvijal duh borbe, dela, ljubezni do socializma in ljubezni do socialistične domovine. Ta človek je Josip Broz - Tito. Zato ga predlagam za predsednika republike.

S temi besedami je ljudski poslanec Jovan Veselinov končal svoj govor na skupni seji obeh domov Ljudske skupščine FLRJ, ki je v sredo, 14. t. m. izvolila tovariša Tita za predsednika republike. V prejšnjih dneh je bil v skupščini sprejet ustavni zakon, ki pomeni velik korak naprej v razvoju socialistične demokracije v naši domovini. Ustavni zakon vsebuje tudi ustavo predsednika republike.

Tovariš Veselinov je v imenu Izvršnega odbora Ljudske fronte Jugoslavije in poslanskega kluba Ljudske fronte predlagal za predsednika republike tovariša Tita. S tem je izrazil željo 16 milijonov delovnih ljudi po vsej domovini. Dolgotrajno in burno navdušenje se je takoj preneslo iz skupščine na ulice naših glavnih mest in v delovne kolektive. Že takrat, ko je predsedujoči Josip Vidmar ugotovil, da je to edini predlog in naznanil, da je kandidatura potrjena, je iz vseh krajev Jugoslavije prihajalo v zvezni parlament nešteto brzojavk z naročilom, naj skupščina izvoli tovariša Tita. »Hočemo Tita!« — to je bil klic vse domovine.

Točno ob 12. uri in 15 minut je predsedujoči objavil izid. Od 569 prisotnih poslancev je 568 glasovalo za tovariša Tita. Ko je Josip Vidmar proglasil izvolitev tovariša Tita za predsednika republike in ga pripeljal v dvorano, je iz tisočerih grl zadonel pozdrav najboljšemu sinu jugoslovanske matere, manifestacija radosti ljubezni in predanosti.

Tovariš Vidmar je v imenu Ljudske skupščine in vsega delovnega ljudstva čestital maršalu Titu. Rekel je: »Vaša izvolitev in izrazi odobravanja, ki jih vidite, dokazujejo, da ste Vi in usoda, revolucionarna usoda naših narodov — eno in isto.« Nato je tovariš Tito prisegel in imel krajši govor.

Govor maršala Tita

»Visoko zaupanje, ki ste mi ga izkazali z izvolitvijo prvega predsednika FLRJ, me je globoko ganilo. Zagotavljam Vam, da bom vložil vse svoje sile in izpolnjeval svoje naloge tako, kakor zahtevajo koristi našega delovnega ljudstva.«

Dalje je omenil novo etapo v našem državnem razvoju in poudaril, da je jasno začrtana njegova perspektiva. Opozoril je na važnost spoštovanja zakonitosti v novem obdobju. »Brez spoštovanja zakonitosti ni državljanske discipline in obratno: brez državljanske discipline ni spoštovanja zakonitosti.« Rekel je, da je dolžnost vseh višjih in nižjih funkcionarjev, da docela spoznajo zakone, dolžnost sodnikov in tožilcev, da jih pravilno uporabljajo, da upoštevajo koristi skupnosti in državljanske pravice posameznikov, zavedajo pa naj se tudi, da morajo biti na prvem mestu koristi revolucionarne skupnosti. Prisiljevanje se umika pred zakonitostjo. Brez zakonitosti ne more biti prave socialistične demokracije, ki ni le deklarativna, ampak mora dozoreti v zavesti ljudi. Revolucionarne spremembe, ki smo jih dosegli v preteklem letu in kronali s sprejetjem Ustavnega zakona, ne bi pomenile napredek, ampak nazadovanje, če bi dovolili, da bi posamezne skupinice izkoristile decentralizacijo za svoje lastne interese. »Dolžnost slehernega državljana je,« je dejal tovariš Tito, »da si prizadeva, da se ta višja ustavna oblika tudi izpolni s socialistično vsebino.«

Odmevi na Gorenjskem

14. januarja na Gorenjskem. Vsi večji kraji, zlasti industrijska središča, so se kmalu po 12. uri ovili v državne in slovenske zastave in s tem izrazili svoje navdušenje nad izvolitvijo maršala Tita za prvega predsednika Jugoslavije.

V številnih tovarnah so že navsezgodaj obstali stroji, da so delavci odposlali Ljudski skupščini v Beograd brzojavke, naj izvolijo za predsednika

(Nadaljevanje na 2. strani.)

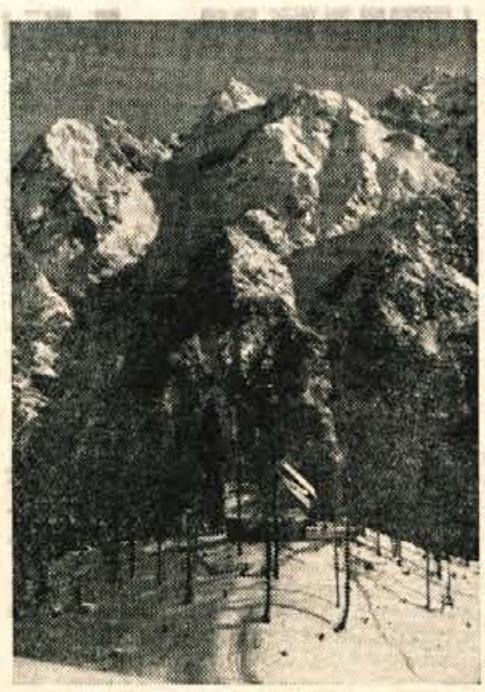

Samo v dneh, ko Martuljkovo skupino prekrije bela odeja, so njene stene osamljene. Od daleč, v zimskem soncu, pa lepota Martuljka še bolj vabi...

Vsi pogoji so za ureditev odnosov med državo in katoliško cerkvijo

Prekinitev diplomatskih odnosov Vlade FLRJ z Vatikanom bo, kakor vse kaže, izboljšala odnose med državo in katoliško duhovščino v Jugoslaviji, vzlic temu, da poskuša novopečeni kardinal Stepinac — vojni zločinec, ki z Vatikanom vred vseskozi spletkari proti socialistični Jugoslaviji — to preprečiti.

Katoliška hierarhija pri nas se strinja s prekinitvijo diplomatskih odnosov z Vatikanom in z željo Vlade FLRJ, da se končno urede odnosi med državo in katoliško cerkvijo.

Zato so se katoliški škofje odzvali povabilu maršala Tita na razgovor. 8. januarja t. l. so na Belem dvoru v Beogradu med dvournim razgovorom izmenjali gledišča in sklenili, da bo skupna komisija pripravila elaborat želja predstavnikov katoliške cerkve iz stališča Vlade, na podlagi katerega bo izdana splošna odločba o odnosih med državo in katoliško cerkvijo v Jugoslaviji.

DRUGO ZASEDANJE OLO RADOVLJICA

Razpravljali so o predlogu družbenega plana za leto 1953

BRUTO PRODUKT JE PREDVIDEN V ZNESKU 11 MILIJARD 442 MILIJONOV 510 TISOČ DINARJEV — LEVJI DELEŽ PRI OSTVARJANJU DRUŽBENEGA PLANA NOSI INDUSTRIJA — SPREJETJE ZAČASNEGA PRORAČUNA ZA JANUAR IN FEBR. 1953

V nedeljo, dne 11. januarja t. l. je bila druga seja okrajnega zbora in zbora proizvajalcev OLO Radovljica. Predhodno sta oba zbora zasedala ločeno, nato pa sta se sestala na skupni seji, na kateri so odborniki na predlog predsednika tov. Milana Kristana v glavnem razpravljali o predlogu okrajnega družbenega plana in proračuna za leto 1953.

Predlog družbenega plana je obrazložil predsednik Gospodarskega sveta OLO Radovljica tov. Dante Jasnič, ki je uvodoma poudaril, da je okrajni družbeni plan sestavljen v okviru predloženega republiškega plana, ki je odraz gospodarskega in poltičnega položaja v državi in v svetu.

V zvezi z navodili vlade LRS in da bi se kljub kratkemu roku zajamčila demokratičnost pri sestavljanju družbenega plana, je okrajni Gospodarski svet na svoji seji dne 21. novembra imenoval osem komisij — za posamezne gospodarske panoge — ki naj bi na podlagi razgovorov s predstavniki delovnih kolektivov in vodstev podjetij proučili vse možnosti za čim boljšo dosego temeljnih razmerij družbenega plana. Na podlagi številnih razprav o gospodarskem stanju posameznih podjetij je bil končno sestavljen osnutek okrajnega družbenega plana in določena stopnja akumulacije za leto 1953.

Okrajni družbeni plan predvideva za letos skupni (za vse panoge gospodarstva) **družbeni bruto produkt** v višini 11 milijard 326 milijonov 909 tisoč dinarjev. Skupna **akumulacija in skladi** so predvideni v znesku 7 milijard 370 milijonov 109 tisoč dinarjev, **amortizacija** v znesku 2 milijardi 115 milijonov 601 tisoč dinarjev, **potrošni skladi** pa v znesku 1 milijarda 956 milijnoov 800 tisoč dinarjev.

Če primerjamo višino predvidenega (in lani ustvarjenega) bruto produkta po posameznih gospodarskih panogah, vidimo, da ostvarja najvišji družbeni bruto produkt industrija (predvsem Železarna Jesenice). Na industrijo odpade namreč 83.79 odstotkov, na kmetijstvo 5.91 odstotkov, na graditeljstvo 1.89 odstotkov, na promet 4.41 odstotkov, na trgovino 0.85 odstotkov, na turizem in gostinstvo 1.24 odstotkov, na obrtništvo pa 1.91. odstotka.

Podobno razmerje kaže tudi predvideni narodni dohodek, katerega ostvarja: industrija 83.64%, kmetijstvo 7.2%, graditeljstvo 2.01%, promet 2.64 odstotka, trgovina 1.03%, turizem in gostinstvo 1.42%, obrtništvo pa 2.21%.

Povprečna stopnja akumulacije vseh gospodarskih podjetij v radovljiškem okraju znaša 376, v posameznih panogah gospodarstva pa: v industriji 706, v kmetijstvu 19, v graditeljstvu 101, v prometu 138, v trgovini 78, v turizmu in gostinstvu 86, v obrtništvu 79. Tudi te številke zgovorno pričajo, da nosi levji delež pri gradnji socializma v naši državi industrija, ki je daleč pred vsemi drugimi gospodarskimi panogami.

V zvezi z ugotovljenim družbenim bruto produktom je zanimivo vedeti še nekaj podatkov. Po svoji gospodarski moči je radovljiški okraj na četrtem mestu v LR Sloveniji oziroma ustvarja 7,39% celotne republiške akumulacije. Od skupnega okrajnega bruto proprodukta odpade letos na posameznega prebivalca povprečno 280.640 din, na kmečkega prebivalca pa 101.850 din.

Po obrisni obrazložitvi tov. Jasniča, ki je podrobno in s številkami navajal letošnje družbene obveznosti posameznih gospodarskih panog in strok ter vsakega gospodarskega pojdetja posebej, se je razvila živahna razprava. Odborniki obeh zborov so dajali svoje pripombe in končno po vsestranskem pretresu sprejeli več sklepov, ki naj bi pospešili sprejem in morebitno višanje družbenega plana za radovljiški okraj.

Za to zvišanje družbenega plana oziroma stopnje akumulacije pa se bodo občinski odbori skupaj z delovnimi kolektivi prav radi borili, ker vedo, da bo presežek akumulacije in družbenih skladov ostal v celoti njim na razpolago.

Ko se bodo vsa podjetja izjasnila o predlaganem družbenem planu, bo mogoče napraviti tudi dokončni in stvarni okrajni proračun in načrt posameznih gradbenih in drugih del. Za sedaj je okrajni odbor sprejel le začasni proračun za januar in februar 1953.

Zadruge pred sprejetjem novih pravil

O osnutku pravil, ki ga je izdelala Okrajna zveza KZ

V drugi polovici meseca januarja bodo imele zadruge v kranjskem okraju svoje letne občne zbore. Na teh zborih bodo sprejele nova pravila in pravilnike. Vsakdo, ki mu je razumljiva vloga zadrug v razvoju socializma na vasi, ve, da je sprejetje novih pravil zelo odgovorna in pomembna naloga, ki stoji pred zadružniki.

Začetna in zato nujno pomanjkljiva doba je za nami. Nova pravila naj odrazijo novo, višjo in zrelejšo stopnjo v razvoju zadrug, ki je nastopila kot rezultat že ogromnih praktičnih izkušenj in njih razčlemb. Hkrati imamo bogate izkušnje tudi s področja delavskega upravljanja, čigar osnovni principi morajo dobiti svoj odraz tudi v zadrugah kot posebni obliki neposrednega upravljanja proizvodnje. Skratka, naš razvoj je dosegel stopnjo, ki terja odgovarjajoče spremembe tudi v zadružnem pokretu.

Okrajna zveza KZ v Kranju je v ta namen izdelala nekak osnutek novih pravil in pravilnikov (za posamezne odseke) v želji, da olajša delo zadružnikom. Čeprav je bilo v zadnjem času dosti pomislekov, ali naj se izdela tak osnutek ali ne, bi dejali, da je OZKZ storila prav. Zakaj pomislek in zakaj naj bi imela OZKZ prav, ko se je odločila za tak osnutek?

Izkušnje iz preteklosti z različnimi »Uglednimi pravili« (Vzornimi pravili) so govorile proti temu, da se ponovno izdelajo neka pravila, ki naj bi veljala za vzor. »Ugledna pravila« so bila res vzor — toda kakšen? Bila so vzorna šablona! Čeprav so bila tedaj — v začetku zadružnega pokreta pri nas — več ali manj nujna, so žal povzročila tudi dovolj težav. Preprečevala so uveljavljanje krajevnih posebnosti in specifičnih možnosti razvoja — dušila so iniciativo. To »napako« sedaj nismo hoteli ponoviti.

Pri osnutku pravil, ki jih je izdelala OZKZ, pa gre le za en okraj, kjer razlike med posameznimi področji niso tolikšne, da bi osnutek ne dovoljeval njihovo uveljavitev. Dalje, osnutek pravil ni nekaj obveznega, kar bi zadruge morale brezpogojno sprejeti. Osnutek je le neke vrste napotek ali priročnik za orientacijo. Koristen je v toliko, ker je v njem na enem mestu zbrano vse, kar je bilo v zadnjem času pisanega ali rečenega o zadrugah v različnih naših publikacijah. Tako zadružnikom ni treba iskati material, ki ga verjetno tudi ne bi mogli sami zbrati. Osnutek predvideva določbe, ki naj bi v zadrugah zagotovile demokratičnost v poslovanju, precizirale pravice izvršnih organov in njihovo odgovornost pred zadružniki itd. Sami člani zadrug bi brez strokovne pomoči ne mogli najti ustreznih formulacij ali pa bi celo kaj prezrli. Kar zadeva gospodarsko in drugo dejavnost zadrug, pa osnutek našteva vrsto različnih možnosti (kar ne pomeni, da so vse možnosti v njem zajete!), ki naj jih zadružniki po lastni uvidenvosti osvojijo ali pa prilagodijo svojim razmeram.

Ne mislimo trditi, da so s širino prilagoditve, ki jo osnutek dovoljuje, odstranjene že vse nevarnosti, da osnutek ne postane zopet šablona. Nikakor! Trdimo le, da jih je mnogo manj. Sedaj vse zavisi od tega, v kakšni meri bodo same zadruge znale iz osnutka vzeti to, kar jim ustreza, oziroma kar se da prilagoditi, in kolikšno pomoč jim bo pri tem nudila OZKZ. Treba je računati tudi s tem, da bo marsikatera zadruga — v želji, da bi bila njena pravila »pohvale

(Nadaljevanje na 2. strani.)

Zunanjepolitični pregled

VNOVIČ LETO 1936?

Pretekli teden nam je več pomembnih dogodkov pretrgalo dotedanje dolgočasje.

Italija nikakor ni pozabila svojega civilizatorskega poslanstva »največje balkanske države«, kakor se je še ponosno imenovala, ko je s svojim škornjem pritiskala na Albanijo in del naše države. Prav zdaj pred volitvami mora njena vlada ponovno odvračati pozornost svojih množic od notranjih težav in dokazovati, da je ostala zvesti pobornik za širjenje »rimskega imperija« na Balkan. Odtod tudi

*

potovanje italijanskega premiera v Grčijo.

*

Mednarodni reakciji, ki je v zdanjih letih našla najizrazitejše središče v Vatikanu in italijanski demokristjanski stranki in ki ji Moskva v mnogih vprašanjih tako vneto sekundira, tej reakciji torej je urejanje političnih odnosov med balkanskimi državami že dolgo trn v peti. Zlasti zboljšanje stikov Jugoslavije z Grčijo in Turčijo. Miren in konsolidiran Balkan ni nič kaj prikladno lovišče za nosilce »dvatisočletne kulture«. Zato so naročili Alcidu de Gasperiju, naj gre reševat, kar se še rešiti da. Vse vpitje italijanske propagande ni moglo skriti, da grška javnost ni bila ravno vzhičena nad obiskom. Tudi to, da je de Gasperi s soprogo navdušeno užival božanske lepote »antične kulture«, v Mikenah in v nedeljo celo prejel sv. obhajilo, Grkom še ni zbrisalo s spomina tistega množičnega, prav nič diplomatskega obiska Italijanov, ki so ga doživeli v letu 1941.

Bil je to teden obiskov. Britanski ministrski predsednik Winston Churchill se je na poti na Jamaico, kjer je na oddihu, »kar tako mimogrede« oglasil v Združenih državah Amerike in se sestal z Dryghtom Eisenhowerjem, ki bo v torek prevzel posle predsednika ZDA. Že ko je odplul iz Anglije, je na krovu prekooceanskega parnika »Queen Mary« demantiral vse uradne trditve o strogo zasebnem značaju potovanja. Dejal je, da se bo seznanil z »ameriškimi nameni in razložil britansko stališče«. Izbral si je prikladen trenutek.

Javna tajnost je, da je bil Eisenhower v času predvolilne agitacije tako zelo odvisen od svojega partijskega stroja, da niti govorov ni smel sam sestavljati. Katero pot pa bo ubral po 20. januarju, ko se bo morda več ali manj osvobodil »stare garde«, ve prav malo ljudi. Nemara se je slednjič pridružil tudi Churchill, ki ni mogel strpeti do marca, ko bodo pričeli uradni anglo-ameriški razgovori. Prav je imel. Ni izključeno, da se mu je ponudila priložnost vplivati na novo ameriško politiko že sedaj, ko še ni dokončno določena.

*

Devet kremeljskih zdravnikov v zaporu.

Napadi na visoke organe tajne policije

Čedalje hujši teror na obzorju

*

Dvanajstega t. m. je agencija TASS sporočila, da so ruske oblasti aretirale devet kremeljskih zdravnikov Židov. Moskovski oblastniki jih dolžijo nič manj kot tega, da so umorili člane politbroja CK VKP (b) Ždanova in Ščerbakova, da so pripravljali umor maršala Konjeva in številnih drugih ruskih vojaških funkcionarjev in si skratka prizadevali skrajšati življenje najvišjih vrhov sovjetske hierarhije, katerih zdravje jim je bilo povernjeno. Sovjetsko vodstvo trdi, da so bili zakrknjeni agenti ameriške obveščevalne službe in napada osobje in vodstvo tajne policije, ki da je izgubilo vsako budnost in se spremenilo v »lahkoverne idiote«.

Podobnega se spominjamo že iz leta 1936, ko je sovjetska birokratska kasta s krvavim terorjem začasno utrdila svoj prestol. Tudi takrat je šlo za umore funkcionarjev, za kremeljske zdravnike in tajno policijo. Takrat smrt Kirova — danes Ždanova, takrat kremeljski zdravnik Lewin (tudi Žid!) — danes njih devet, takrat šef policije Jagoda — danes še neimenovana žrtev. Temna, zloslutna znamenja!

Sovjetski radio poroča, da je že vseh devet zdravnikov priznalo vse, kar stoji v obtožnici. Zanesljive, neštetokrat preizkušene metode!

Zakaj je vse to potrebno? Da bi v ljudstvu razvnemali sovraštvo do tujine in ga pripravili za nova osvajanja? Da bi na nekoga zvalili krivdo za žalostno dejstvo, da danes sovjetski človek živi v tako bednih, človeka nevrednih razmerah? Oboje?

Vsekakor značilna podoba hude krize, ki jo preživlja sovjetski sistem. J. Ž.

TEDEN POMEMBNIH DOGODKOV
De Gasperi v Grčiji - Churchill v ZDA - Nove žrtve sovjetskega antisemitizma

Tržiški delavci zahtevajo ponovno razpravo

OGORČEN PROTEST PROTI ZNIŽANJU KAZNI VATIKANSKIM ŠPIJONOM — IZDAJSTVO DOMOVINE JE V OČEH DELAVSTVA NAJVEČJI ZLOČIN

Okrožno sodišče v Ljubljani je lani, po razpravi 4. in 5. septembra obsodilo vatikanske špijone, med katerim sta bila tudi dva uslužbenca tovarne »Triglav« v Tržiču, Frančiška Jereb in Ivan Valjavec. Vest, da je vrhovno sodišče LRS razveljavilo sodbo Okrožnega sodišča v Ljubljani in znižalo med drugim tudi Jerebovi kazen od 4 na 2 leti, je delavstvo »Triglava« sprejelo z ogorčenjem in Vrhovnemu sodišču poslalo protestno resolucijo. Član delovnega kolektiva »Triglav« nam o tem tako-le poroča:

Naš kolektiv je z zadovoljstvom sprejel vest, da je Jerebova obsojena na 4 leta zapora in Valjevec na 3 leta. Odmerjena kazen sta s svojim podlim delom proti naši domovini več kakor zaslužila. Obsojenca sta z drugimi vred zavestno pošiljala podatke, do katerih sta kot uslužbenca lahko prišla, v inozemstvo in jim dodajala svoje klevetniške pripombe. Nismo se čudili, ko smo zvedeli, da je imela zakrknjena, navidez pa tako nedolžna Jerebova zveze z vojnim zločincem Blatnikom. Presenetilo pa nas je, da je sprejel hinavsko vlogo tudi »pohlevni fantiček« Valjavec in obrnil hrbet OF ter borcem NOB, s katerimi se je boril ne le proti nemškemu nacizmu, temveč tudi proti vatikanski beli gardi.

Pričakovali smo, da bodo obsojenci priznali svojo krivdo in kazen, ki je bila še premila sprejeli. Toda skoraj vsi so se pritožili, v upanju, da jim bo kazen za njihovo podlo delo črtana. Ko je zvedel naš delovni kolektiv za vložitev pritožb, je sleherni pričakoval, da bo Vrhovno sodišče LRS le-te zavrnilo ali pa kazni celo zvišalo. Prav zato nas je nepopisno zadela vest, da je Vrhovno sodišče LRS sodbo Okrožnega sodišča v Ljubljani razveljavilo in obsojenim — med drugimi tudi Jerebovi — kazen celo znižalo.

Ljudska oblast ji je omogočila zdravljenje v inozemstvu, Jerebova pa je ta čas domovino klevetala

Z množičnega sestanka so delavci odposlali Vrhovnemu sodišču resolucijo, v kateri najodločneje protestirajo proti znižanju kazni.

Med drugim pišejo: **»Obsojena Frančiška Jereb, nekdanja naša uslužbenka, je bila dobro situirana. Pri delu jo je ovirala njena kratkovidnost. Da bi se rešila bolezni, jo je poslala naša ljudska oblast k specialistu za očesne bolezni v Švico. V zahvalo za tolikšno pozornost pa je Jerebova izkoristila to priliko za obisk pri vojnem zločincu Blatniku v Rimu, ki ji je dal navodila za rovarjenje proti naši državi.**

Nadvse ogorčeni smo nad njenim podlim poročanjem v inozemstvo o preganjanju vere v naši domovini, saj so prav Jerebovi pomenili vsakodnevni verski obredi več kakor služba!

Vsi: komunisti, mladina, žene, skratka sleherni član delovnega kolektiva — je rečno v resoluciji — **zahtevamo, da Vrhovno sodišče LRS razpravo proti Jerebovi obnovi in ji odmeri tako kazen, kakršno zasluži, ali pa vsaj pusti v veljavi sodbo Okrožnega sodišča.**

Privatni gostilničarji in davčna politika

Pred koncem preteklega leta je več zakupnih gostilničarjev v radovljiškem okraju, zlasti na Jesenicah, odpovedalo zakupno pogodbo, istočasno pa zaprosilo za otvoritev privatne gostilne. Za ta korak so se odločili najbrže na pobudo dosedanjih privatnih gostilničarjev, ki niso vezani na plačevanje zakupnine in ostalih dajatev. V katerem grmu tiči zajec bomo videli iz naslednjih dejstev:

Za leto 1915 je gostilničarka Rekar Marija na Javorniku prijavila davčni upravi 1 milijon 914 tisoč dinarjev prometa, za kar je plačala samo 32.716 din dohodnine. Za isti promet bi zakupni gostilničar plačal po takratnih predpisih 207.299 din (zakupnina in dohodnina), državni gostinski obrat pa 299.680 din (akumulacija, amortizacija, bančni stroški, stroški knjigovodstva in prispevek zbornici). Z drugimi besedami to pomeni, da je privatna gostilničarka ni plačala niti 2% od ostvarjenega prometa, medtem ko je državno podjetje moralo plačati polnih 12%.

Da se že vnaprej izognemo očitku, da je primer Rekar Marije osamljen, moramo ugotoviti, da je vseh 16 privatnih gostilničarjev v radovljiškem okraju za leto 1951 prijavilo 6 milijonov 460 tisoč 294 dinarjev prometa in so plačali vsi skupaj samo 231.420 din dohodnine ali 3.6%

S sprostitvijo trgovine in z uvedbo prostih cen so se pogoji za privatne gostilničarje še izboljšali. Že omenjena Rekar Marija na Javorniku je imela v prvih desetih mesecih (od januarja do konca oktobra 1952) 2 milijona 700 tisoč dinarjev prometa in je plačala samo 35.000 dohodnine ali komaj 1.28% od ustvarjenega prometa. Od aprila 1952 dalje, ko so se zaradi uvedbe 12% prometnega davka cene pijačam nekako ustalile, pa do 31. oktobra 1952 je Rekar Marija nabavila pijač za 1,238.956 din in jih prodala za 2,110.714 din. Če od te vsote odštejemo 12% prometni davek v znesku 286.834 din in režijo (po njeni lastni izjavi) v znešku 56.000 din, zaključimo, da je imela Rekar Marija v 7 mesecih 438 tisoč 924 dinarjev čistega zaslužka oziroma dobička. Prav tako je v tem času »zaslužil« Kobal Franc na Jesenicah povprečno na mesec 46.000 dinarjev.

Zaradi nezadostne in pomanjkljive kontrole s strani davčnih organov, se skušajo gostilničarji na vse načine izogniti plačilu prometnega davka in dohodnine. Tako je kontrola ugotovila, da je Rekar Marija na Javorniku utajila 542.493.— din prometa, Lasan Jure na Jesenicah 305.550.— din, Kobal Franc na Jesenicah 27.215.— din itd.

Delovna skupnost zahteva, da se stvar pravično reši.

O ZADRUŽNIH PRAVILIH

(Nadaljevanje s 1. strani.)

vredna« — le-ta enostavno prepisala. Okrajna zveza ima namen takšna prepisana pravila zavrniti, obenem pa pomagati zadrugam pri sestavljanju pravil preko svojih ljudi.

Vzporedno z novimi pravili in pravilniki bodo zadruge izdelale tudi svoje gospodarske programe, ki bodo bolj načelno in za daljšo dobo začrtali njihovo dejavnost. Delile bodo dobiček iz leta 1952 in določile kolikšna sredstva (del dobička) dobe posamezni odseki za svojo gospodarsko dejavnost. Ob tej priložnosti naj bi zadruge dobro razmislile, kako bodo razširile svojo dejavnost, t. j. katera področja (odseki v zadrugi) imajo možnosti razvoja. Čas je, da se KZ nehajo pehati za lahkim zaslužkom v trgovini. Naš delovni kmet, organiziran v kmetijski zadrugi, bi moral v bodoče bolj upoštevati potrebe, ki jih povzroča industrializacija v naši državi in resneje poskrbeti za dvig kmetijske proizvodnje.

Gorenjci pozdravljajo izvolitev maršala TITA

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Jugoslavije maršala Tita, kajti le tako bodo izpolnili željo vsega jugoslovanskega delovnega ljudstva. Ko pa je po radijskih valovih prišla vest o izidu volitev, so se začele vsepovsod manifestacije v kolektivih in javne manifestacije. Pred jeseniško železarno je igrala godba »Svobode« koračnice in nato z odhodom po mestu seznanila slehernega z veselo novico. Zvečer pa je bila v Titovem domu svečana proslava tega pomembnega zgodovinskega dogodka.

V Kranju je dopoldanskim internim manifestacijam po tovarnah sledila javna manifestacija na trgu Svobode ob 14.30, na kateri so predsednik OSS, tovariš Košir, predsednik okrajnega zbora proizvajalcev tovariš Boštjančič, predstavniki množičnih organizacij in zastopniki večjih delovnih kolektivov izrazili navdušenje nad izvolitvijo maršala Tita za predsednika Jugoslavije. Ob koncu so poslali novoizvoljenemu predsedniku pozdravno brzojavko. Prav tako ljudski odbor Mestne občine Kranj z izrednega zasedanja.

Podobno kakor na Jesenicah in v Kranju so proslavljali izvolitev maršala Tita za predsednika republike v Tržiču, Škofji Loki, Domžalah, Kamniku in drugod.

'Corrales ni več med živimi

Že če takole sediš v modernem hotelu modernega glavnega mesta in poskušaš prebirati številne dnevnike te bogate a zaostale in suhe dežele, — pa tudi če samo vržeš pogled na njen zemljevid, — vidiš, da živijo tod pobožni in bogatejši ljudje. To si človek mora misliti, ko preleti naslove v listih Excelsior, Novedales, El Universal, La Prensa in ostalih in ko vidi, da domala vsak kraj v tej vroči srednjeameriški federaciji nosi ime kakega svetnika, če že ni indijanskega izvora.

V resnici ni tako. Pa so vendar eno najučinkovitejših orožij v rokah mehiških izkoriščevalcev prav globoka verska čustva »njihovega« zaostalega ljudstva (35% Indijancev, 45% mešancev, 20% Kreolov), ki se predvsem bavi s poljedelstvom in živinorejo ter gara v rudnikih zlata, bakra, srebra, svinca, žvepla, soli in v nezdravi klimi vzhodne obale vrta za nafto.

Pogoste nekajdnevne mehiške »revolucije« so za Evropejca običajno povod za vesel dovtip. Zabavne se nam zdijo; zakaj pa pravzaprav gre pri teh prekucijah, večinoma ne vemo. Zdi se, da ne bi bilo napak, če bi dejali, da je šlo ves čas za boj dveh razredov — buržoazije in veleposestnikov — za nadoblast nad osnovno množico mehiškega ljudstva, nad kmeti. Hitro spreminjanje odnosa razrednih sil, naglo sklepanje in naglo razdiranje različnih kombinacij z zunanjim kapitalom, pa spet odpor proti njemu, so terjali hitro, nasilno menjavanje vlad. Zarota je sledila zaroti, ta dokaj lahka metoda je prišla že v pregovor.

Pravzaprav je dosti lažja kakor parlamentarna borba, saj ne zahteva nobenih volilnih priprav, nobene široke agitacije. Le — nekaj milijonov, nekaj generalov in — nova vlada je v stolčku. Vsa komedija se odigrava le v ozkem krogu v prestolnici. V teh »revolucijah« je ljudstvo le skromen, brezbrižen opazovalec. — Kadar pa se je samo pokazalo na bojišču in nastopilo kot samostojen činitelj, ko se je dvignilo k uporu, se je kmalu pokazalo, da je bila zaostalost še vedno močnejša od požrtvovalnosti in junaštva. Kdor pozna usodo neuspelega upora Emiliana Zapate iz Morelosa, ve za to tragedijo. Še takrat, ko je mehiški kmet že imel oblast, sta mu jo talar in lastna nevednost iztrgala iz rok.

Danes je vsekakor drugače, ostankov pa je še mnogo. Saj so tu, v središču Mehike, skoraj v samem predmestju Mexico Cityja. In tu pričenja moja

Ljubi svojega bližnjega, kakor...

PISMO IZ MEHIKE

Resnična zgodba

Agustin Corrales je bil navaden mehiški protestant. Ko je pred meseci prišel v mestece Mavoré, komaj kakih sto kilometrov oddaljeno od prestolnice ,ni vedel, da ne bo več preživel dneva. Prišel je na pogovor k znancem. Tudi oni so protestanti in torej manjšina v katoliškem morju. Toda komaj je dodobra prispel, že je hišo obkolila množica sfanatiziranih občanov, oboroženih z noži, kamenjem in koli. Vdrla je v hišo in jo demolirala, zbrani družini pa je pričela pretepati, kamenjati in jima groziti z noži. »Ven s krivoverci!« so vpile razkačene ženske; otroci in možje so vneto sekundirali. Pridružili so se še kmetje na konjih, ki so protestante navezali na laso, ki je bil na drugi strani pritrjen na sedlo, pognali konja in Agustin Corrales se je čez drn in strn podrsal naravnost na oni svet. Zdravniki so potem samo še lahko ugotovili, da je podlegel ranam in da je bil razen tega še zaboden. Ostale, ki so se zbrali v nesrečni hiši, so preganjali kakih deset kilometrov po polju vse do glavne ceste, ki pelje iz Mexico Cityja v Querétaro. Tam so jih pustili ležati v cestnem jarku, misleč, da so že pomrli od izčrpanosti.

Vse to je seveda le majhen detajl že dolga leta trajajoče divje gonje proti verskim manjšinam v Mehiki. Po letu 1944 je bilo slišati za več kot sedemdeset primerov brutalnega preganjanja, celo nekaj krvoločnih umorov.

V nekaterih krajih so se strasti tako razvnele, da si državna oblast niti ne upa posredovati. Državni tožilec mesta Ixtahuaca Rafael Carvajal Gonzáles pravi: »Mi, sodna oblast, smo samo peščeno zrnce v tem morju krvoprelitij.«

Ljudstvu je seveda treba odvrniti oči od njegovih lastnih koristi, treba je sejati zdraho, zavist, strasti in nasilje, da bi ga laže držali na vajetih.

In kdo skrbi za to?

Sam naj nam odgovori! V tedniku Tiempo (ki je sicer popolna kopija reakcionarnega ameriškega Time-a) beremo besede primasa katoliške cerkve v Mehiki monsignorja Luisa Marte Martineza: »S krščansko predanostjo in energično hočemo zatirati dejavnost protestantov in jih držati v šahu. Še korak dalje hočemo. Podali se bomo na bojišče, dokler jih povsem ne uničimo.« To niso samo prazne besede, marveč odražajo pravo stanje. Kratek odlomek iz komentarja v dnevniku Zócalo 8. II. 1952 se glasi: »V preteklih treh letih so se zgodila najrazličnejša nasilja nad protestanti: netili so požare, linčali so jih, posiljevali njihove žene, izobčevali iz ljudske skupnosti, preganjali, **nasilno prekrščevali** (bravo Stepinac!) itd.« Razplihovanje verske mržnje in nestrpnosti ter ščuvanje k nasilju so slej ko prej povsod ena glavnih prizadevanj Vatikana. Kjer je le mogoče, kjer le ne čuti dovolj kontrole nad svojim delovanjem, povsod tam je pripravljen vpeljati najmračnejšo strahovlado. Endehazija, Španija, Sv. Urh, pa tudi opisana gonja to prepričljivo dokazujejo.

Zadnji letošnji dogodki so ogorčili napredno mehiško javnost. Z vseh krajev je bilo slišati proteste. Blazirani Martinezov glas pa je hinavsko odgovoril: »Zelo obžalujemo dogodke v Ixtahuaci, vendar v tem pogledu nimamo nikake oblasti nad ljudstvom . . . Ljudstvo ima svojo vero in mi mu je vendar ne moremo jemati.« Res, dostojen Stepinčev kolega, ta Martinez! Le tako dalje, pa si bo tudi on zaslužil kardinalski klobuk.

Daleč, daleč so od besed: »Škof namreč mora biti . . ., dober prijatelj, zmeren, pravičen, svet, zdržljiv, držeč se zveste besede, ki je v soglasju z naukom, da bode zmožen opominjati v zdravem uku in prepričevati nasprotno govoreče.« (Pavlov list Titu, I. pogl., 7—9). J.

Uspehi in težave Gorenjske tovarne čokolade

Vsak član delovnega kolektiva je ustvaril 1 milijon akumulacije

Težave zaradi deviz - Izvoz je nujen

Delovni kolektiv Gorenjske tovarne čokolade v Lescah šteje le dvajset članov. Podjetje je zato bolj obrtnega kot industrijskega značaja. Registrirano kot obrtno, bi laže dihalo, ker bi imelo nižjo stopnjo akumulacije. Tega se ljudje v tovarni zavedajo, vendar imajo kaj malo upanja, da bi jih všteli med obrtne proizvajalce, saj so jim prošnjo za znižanje akumulacijske stopnje odbili.

Vzlic temu pa se kolektiv lani ni nehal truditi, da bi izpolnil svoj družbeni načrt. Že v januarju je odstranil vse težave, ki so ga mučile 1951. leta. Odtlej ni več skrbi zaradi nabave surovin. Pričeli so celo misliti na proizvodnjo mlečne lešnikove čokolade. Tega sicer v prvem polletju niso mogli uresničiti, ker marsičesa ni bilo, toda že v septembru jim je zamisel uspela.

Tudi embalaža je bila sprva zelo preprosta in za oko nič kaj vabljiva. Šele lani je podjetju uspelo, da je izdelke opremilo z lepim, vabilnim ovojem. Že naročenega stanjolskega papirja pa v Nemčiji niso mogli nabaviti zaradi pomanjkanja deviznih sredstev.

Požrtovalnost tega dvajsetčlanskega delovnega kolektiva je razvidna iz ustvarjene akumulacije. Resda je niso zlahka ustvarili, vendar ustvarili so jo. Nihče ni štedil z nadurnim delom, ko je šlo za nujna naročila, saj se vsakdo zaveda, da je gospodarsko stanje podjetja odvisno od odjemalcev. Trudili so se in se trudijo, da jih zadovoljijo s kvaliteto čokolade in s pravočasno dostavo naročil. Marsikatero večje in gospodarsko trdnejše podjetje naj si vzame delovni kolektiv leščanske tovarne čokolade za zgled. Ustvarjena akumulacija — 1 milijon na vsakega člana najbolj prepričljivo govori — o marljivosti delavcev.

Ne bi bilo prav, če bi zamolčali najnovejše težave, s katerimi se v podjetju borijo. Devizna cena kakavovca se je namreč v decembru dvignila za več kot 300 odstotkov. Pravtako se je povišal davek, ki ga bo podjetje z že tako visoko akumulacijo (500 din na 100 din posameznikove plače) komaj zmoglo. Razmišljajo, kako bi se izvlekli iz novih težav, vendar rešitve skoraj ni videti, razen če bi se jim posrečilo prodreti z izdelki na inozemska tržišča. Skrbi pa jih, če bi mogli konkurirati inozemskim tovarnam.

Nove težave so leščanske proizvajalce čokolade nekoliko potrle. K sreči pa vedo, da so samo začasne in da so povezane z našimi splošnimi težavami zaradi lanske suše. Ne obupujejo, ampak iščejo poti, da bi se izmotali iz neprijetnosti.

V kranjski občini največ tuberkulozne govedi

Živinorejci pomagajo pri zatiranju bolezni, kmetijske zadruge pa stoje bolj ob strani

Obvezno tuberkulinizacijo in vse druge mere za zatiranje tuberkuloze so živinorejci v kranjskem okraju z razumevanjem sprejeli in si skoraj vsi prizadevajo, da bi bolezen čimprej zatrli.

V dobrem mesecu so oddali kmetje iz kranjske občine 33 tuberkuloznih živali, iz občine Predoselj 35, s področja šenčurske občine pa 28 živali.

V kranjski občini je 15 živinorejcev (od 48, ki imajo tuberkulozno živino) oddalo vse bolne živali ter očistilo in razkužilo hleve. V občini Predoslje je zanimanje še večje, saj so iz 20 hlevov (od skupno 32 okuženih), oddali vse tuberkulozne živali. Manj se brigajo za zatrtje tuberkuloze v občini Šenčur, kjer so očistili šele 3 okužene hleve.

Gospodarji, ki so že oddali bolno živino, so le-to večji del že nadomestili z zdravo- Težkoče pri nakupu so v tem, da ni na razpolago dobre plemenske živine, čemur so v dobršni meri krive kmetijske zadruge, ki se za akcijo premalo brigajo.

ČE VAS ZANIMA KJE JE NAJVEČ OKUŽB?

Omenili smo že, da je v kranjski občini okuženih od skupno 234 dvorcev 48, kar pomeni 20 odstotkov ali vsak 5. hlev. Sumljivih pa je 15 hlevov. Najbolj podvržene tuberkulozi so v kranjski občini krave: od 610 jih je 71 tuberkuloznih in 21 sumljivih. Na Gorenji Savi se je tuberkuloza najmočneje vgnezdila. Od 30 glav je 26 tuberkuloznih, oz. sumljivih. Tudi na Rupi se ne morejo pohvaliti: od 86 glav jih je 25 bolnih oz. sumljivih (29 odstotkov). Le v Struževem, kjer redijo 55 glav goveje živine, se bolezen še ni razpasla.

Na področju občine Predoslje je od 202 dvorca okuženih 20 in 12 sumljivih, se pravi, da je tuberkuloza tu manj razširjena kakor v kranjski občini. Bolezen se je najbolj razširila na Britofu, kjer je od 103 glav 15.5% okuženih oz. osumljenih, da so okužene, v Predosljah pa od 159 glav 15 odstotkov.

V šenčurski občini je skupno tuberkuloznih in sumljivih le 8.6 odstotkov živine. Na področju te občine se je bolezen bolj razširila le v Voklem, kjer je bolnih ali okuženih 14.2 odstotkov živine (od 211 glav 30).

Vsi dosedanji pregledi dokazujejo, da je v občini žabnica najmanj tuberkulozne živine. Od 1326 govedi je tuberkuloznih le 72, sumljivih pa 22. Skupno je torej tuberkuloznih in osumljenih 7,2 odstotka. Na področju škofjeloške in zminske občine je cepljenje v teku, nakar prideta na vrsto občini Cerklje in Mavčiče. O rezultatih v teh predelih bomo še poročali.

Da bi kmetje res temeljito očistili hleve bolezenskih klic, dobivajo vsa potrebna razkuževalna sredstva brezplačno. Okrajni ljudski odbor je namreč nabavil razkužila iz denarnih sredstev, zbranih ob tuberkulinizaciji. Začel je tudi izplačevati prispevke za nakup zdrave živine. Izplačuje jih v višini 10 do 30 odstotkov od klavne cene in pri tem upošteva, koliko tuberkulozne živine je bilo v enem hlevu.

V „INDUPLATI" SE PRIPRAVLJAJO NA NOVE VOLITVE

V »Induplati« v Jaršah so lani imeli močno razgibano življenje v svoji sindikalni podružnici. To je zasluga vestnega dela tako posameznih funkcionarjev kot pravega prijema dela med delavstvom, ki se je začelo vse bolj zanimati za vsa dogajanja v tovarni. Delalo se je na političnem, kulturnem in vzgojno-telovadnem torišču. Pododbori sindikalne podružnice so v teku leta med seboj tekmovali, kdo bo boljši in imel več uspeha. Tako so v teku leta organizirali več predavanj o delavskem upravljanju, razen tega pa so imeli še razne sestanke sindikalnih aktivov, na katerih so podrobno razpravljali o delavskem upravljanju in o nalogah sindikalnih funkcionarjev. Dozdaj je skoraj ves kolektiv včlanjen v sindikatu, razen nekoliko izjem, ki so šele stopili na delo v tovarni. Pa tudi te bodo pridobili za članstvo.

Na pobudo sindikata je v tovarni ustanovljen TVD »Partizan«, ki ima tudi kulturno sekcijo, katera prav marljivo deluje. Letos jo nameravajo osamostvojiti s tem, da bodo ustanovili tudi DKPD »Svobodo«. Najbolje so pripravili Novoletno jelko, saj so ta praznik otroškega veselja pri njih praznovali kar pet dni. 25. decembra so začeli, a končali s prihodom dedka Mraza 30. decembra. Igralci so uprizorili »Janka in Metko«, iz Ljubljane so povabili lutkovno gledališče, vrteli film za otroke, imeli večer pravljic in otroške glasbe in glavni prihod dedka Mraza, ki je otroke bogato obdaroval.

Pododbor tkalnice je dozdaj pokazal najboljše uspehe v sindikalnem delu. Vnesel je več političnega dela med delavstvo in močno razgibal slehernega za napredek tovarne. Tu ima precej zaslug Jože Česnik, predsednik podobora tkalnice. Oddelek mokre predilnice se je izkazal s tem, da ima med članstvom največ naročnikov na časopise, med katerimi je posebno lepo število bralcev »Glasu Gorenjske«. Franc Vavpotič, ki dela v ključavničarski delavnici je bil lani najboljši grupni poverjenik, za kar mu bo sindikalna podružnica izdala pismeno pohvalo in knjižno nagrado.

Zdaj se v »Induplati« vneto pripravljajo na nove volitve v vodstvo sindikalne podružnice. Začeli so že z volitvami grupnih poverjenikov, prihodnji teden bodo volili odbornike v pododbore podružnice, nakar bodo 5. februarja volitve izvršnega odbora sindikalne podružnice v Jaršah.

V Žireh so ustanovili mizarsko proizvajalno zadrugo

V Žireh je do sedaj obstojalo eno krajevno mizarsko podjetje in en privatni mizarski mojster. Ti dve mizarski podjetji pa nista bila v stanju kriti potrebe tamkajšnjega prebivalstva. Prebivalstvo je naročalo mizarske izdelke pri mojstrih v Poljanski dolini in drugod. Gradbena dejavnost v Žireh je močno razgibana. Letos bodo nadaljevali z gradnjo nove šole, da dokončno uresničijo načrt, gradili bodo novo šolo v Račevi, gradijo nov zadružni dom, največji v Sloveniji, za vse te stavbe bo potrebno dosti mizarskih del. Tudi privatna gradbena dejavnost je razgibala. Poleg tega pa so tudi potrebe po izdelkih pohištvenega mizarstva.

V Žireh pa je bilo kljub temu več mizarskih pomočnikov nezaposlenih. Le-ti so začeli razmišljati o ustanovitvi mizarske proizvajalne zadruge, zlasti ker vidijo uspešno delo krojaške proizvajalne zadruge v Žireh, ter sklenili, da ustanovijo mizarsko zadrugo. Ker mora imeti zadruga obrtnega mojstra, so pridobili tudi privatnega mojstra, ki naj bi bil poslovodja.

V nedeljo, 11. januarja se je v prisotnosti zastopnikov republiške in okrajne obrtne zbornice, občinskega ljudskega odbora ter krojaške zadruge v Žireh zbralo sedem mizarskih pomočnikov in en mojster na ustanovni občni zbor zadruge. Na zboru so se dokončno pogovorili o vseh problemih ter izvolili pet članski upravni odbor in nadzorni odbor. Zavedajo se sicer začetnih težav, vendar so prepričani, da jih bodo s složnim delom premagali. Poleg deleža ki so ga določili na 1.000.— din in 150.— din vpisnine, bo vplačal vsak po 10.000 din brezobrestnega posojila. Sklenili so tudi, da bodo začetne plače čim nižje, da bi tako prišli do potrebnih sredstev za uspešno obratovanje zadruge, ne da bi iskali kakih večjih posojil. Sprejeli so pravila in vse potrebne sklepe, da bodo takoj izvršili registracijo; 15. januarja pa bodo že začeli obratovati.

S kvalitetnimi izdelki, ki jih bo zadruga izdelovala po želji naročnikov, si bo lahko hitro pridobila sloves; že sedaj ima naročil za več mesecev naprej.

Kmetijski svetovalec

Kmetovalci!

Uredništvo Vas poziva, da mu pošljete vprašanja, na katera si ne morete sami odgovoriti, ali pa bi morda želeli — razen drugih — slišati tudi mnenje strokovnjakov. V poštev pridejo vsa strokovna vprašanja s področja kmetijstva. Poskrbeli bomo, da dobite res dobre in koristne odgovore ter bomo v ta namen povabili k sodelovanju najboljše strokovnjake.

Odgovore dobite brezplačno!

Vprašanja pošiljajte na naslov: Uredništvo »Glasu Gorenjske», Kranj Savski breg 2. Uredništvo.

F. M. Kranj: Zakaj pobledijo pelargonije, če jih vzamemo z oken, kjer so bile poleti?

Odgovor: Pelargonije so v sobi pobledele, ker jim najbrž manjka svetlobe, ki je potrebna za tvorbo klorofila, ali listnega zelenila.

K. J. Kranj: Zakaj so začele naše kokoši nesti jajca brez lupin?

Odgovor: Kokoši nesejo jajca brez lupin, ker dobivajo v hrani premalo apna. V hrano jim dajte zdrobljenih jajčnih lupin ali zmletega peska oz. zdrobljenega apnenega zidnega ometa. Dobro je tudi, če jim redno dajete nekaj zmlete lucerne. V hrani naj bo kar najmanj koruze, namesto le-te pa več ovsa. Koristilo bi tudi, če bi dajali kokoším kostno moko.

Javna razprava

Prispevek k razpravi

Oglašam se k javni razpravi o naši mladini, ki jo je pred tedni začel »Glas Gorenjske«, sprožil pa nek tovariš v-d- z »Besedo — dve o mladih in starih«.

Za mladino vem tudi kot zgodovinar, da je bila v vseh časih napredna in revolucionarna, da je prav iz njenih vrst vedno prišlo vse, kar je pravzaprav novega pod soncem. Mladi ljudje so preobračali svet, se borili za demokracijo, ustavnost, mladi so prinašali tudi novega duha v umetnost, tako literarno, likovno in glasbeno. V vsako družbo je prav mladina zarezala globoko zarezo, ki se je sčasoma razširila v široko pot, po kateri je potem stopala celotna družba.

Skozi to prizmo torej gledam na mladino in vsa njena početja, tako jo vrednoti tudi ljudska oblast, ko ji je določila na naši razvojni poti tako važno mesto in nalogo.

Vendar pa mi izkušnje kažejo, da se mladina prav tega dejstva še ne zaveda v zadostni meri, ali pa ji morda tudi ni dovolj znano. Mislim, da politično delo z mladino, kjer bi edino mogla dobiti potrebno znanje, vendarle še ni doseglo tiste oblike in stopnje, ki bi bila predvsem potrebna. Če namreč pogledam število mladih v pevskih zborih, dramskih sekcijah, telovadnicah ali lahkoatletskih sekcijah na eni strani, pa na plesiščih ob 2. uri zjutraj, ali s cigareto in Grofom Montekristom na drugi strani, je to vendarle majhen dokaz, da je tisto drobno, stalno politično delo še vedno omejeno le na ozek krog odbornikov in sodelavcev odbora mladinske ali družbenih organizacij, kajti mladina, ki se zaveda svojega poslanstva, ki ve kakšno vlogo ji je družba določila, bi znala pravilno razporediti svoje sile in jih tudi pravilno uporabljati.

Da se razumemo! Daleč sem od tega, da bi mladini očital moralno pokvarjenost ali neresnost, vendar pa pravim: »Vse ob svojem času!« Ne poznam je stvari, ki bi ne bila primerna za mladino. Vse resne in poštene stvari so za mladino primerne, eno pa drži! Kar je primerno za 14-letnega fanta ni primerno tudi za 10-letnega pionirja, in kar je primerno 20-letniku, ni tudi za 16-letnega mladinca! Vse ob svojem času, tega bi se morali naši mladi ljudje zavedati, pa bi bilo najbolj prav. Nobena reč jim ne bo ušla. Pred nekaj leti otroci niso imeli zapestnih ur in nalivnih peres, danes je to že zelo občajna stvar tudi pri osnovnošolskem otroku. — Prav je tako, saj gremo vendar naprej in samo naprej. S tem pa seveda še ni rečeno, da sta za mlade ljudi Dekameron in Borgijci, ki imata kot knjigi svojo literarno in zgodovinsko vrednost, toda šele za človeka, ki trezno in razsodno gleda v svet.

Zato pa naj bi naša mladina mnogo bolj izkoristila široke možnosti, ki so ji na razpolago, da bi se čimpreje dokopala do svojega gledanja na svet, ki ga sicer že ima, a še premalo izdelanega. Za ustvarjanje socializma mora človek veliko znati in vedeti, zato je prva naloga mladine učenje, učenje in še učenje. Učenje v šoli, v delavnicah, pri kmečkem delu, v organizacijah, društvih, vsepovsod, tudi pri zabavi in razvedrilu. Posebej mladinska organizacija naj bo predvsem taka vzgojna in izobraževalna organizacija, v kateri se bodo mladi ljudje dokopali do naprednega svetovnega nazora, kar bodo potem s pridom dopolnjevali pri svojem delu v šoli ali v poklicu. Uspehi v šolah nas ne morejo zadovoljiti, v veliki meri še zmerom kažejo, da mnogim ni prišlo do živega, kako je šola vendarle potrebna.

Mislim pa, da je nekaj jedra celotne mladinske problematike tudi v temle: Mladina se svojih pravic zaveda, morda premalo kar se tiče dolžnosti, pa preveč le samo pravic, mi odrasli pa ji te pravice priznavamo spet le na papirju, v praksi pa samo v toliko, da vključujemo mladince v odbore, pa bodisi upravne ali družbeno organizacijske, vabimo na seje mladinske zastopnike, delamo pa potem po svoje. Teorija in praksa gresta le nekako vštric, ne pa še tudi po isti poti.

Delo z mladino je dolgotrajno delo, dolgotrajno zato, ker so to, živi ljudje. Drži pa tole: Mladino ustvarja današnja družba, kakršno bomo vzgojili, takšno bomo imeli.

France Demšar,
ravn. gimn. - Tržič

Prostovoljnim gasilskim društvom v kranjskem okraju

Prostovoljno gasilstvo kranjskega okraja ugotavlja v splošnem na občnih zborih uspehe v preteklem letu, pravtako revizijske komisije Okrajne gasilske zveze, ki dajejo hkrati navodila za tekoče leto.

Čutiti pa je pomanjkanje vodilnega kadra v Selški in Poljanski dolini. Ko jih okrajni gasilski funkcionarji opozarjamo na to, gasilci obeh dolin prikimavajo, češ kadri bi bili res potrebni, a kdo bo plačal stroške za šolanje. Nedvomno šolanje nekaj stane, vendar ne dosti, saj nosi večji del stroškov država, ki nudi v Medvodah v podčastniški šoli za skromne denarje, vse ugodnosti internatskega študija in to pozimi, kar je za gojence kmečkega stanu zelo prikladno.

Ko bo vodilni kader v sleherni osnovni vodilni enoti res dober, šele tedaj bo mogoče vzgajati vse članstvo tako v administrativnem kakor tudi v tehničnem pogledu. Ako bo sleherni gasilec poučen o vzrokih nesreč pri požarih in o načinih gašenja, bomo lahko z zadovoljstvom ugotovili, da smo gasilci storili svojo dolžnost, za katero nimamo sicer nobenega priznanja od zunaj, damo pa si ga sami, ko ugotavljamo uspehe pri delu.

Revizijske komisije Okrajne gasilske zveze imajo razen konkrole v društvih še nevšečno dolžnost, da razpečajo srečke Gasilske loterije LRS, ki gredo zelo slabo v prodajo. Čisti dobiček je namenjen za nabavo in za izpopolnitev požarnovarnostnih ukrepov. Žrebanje srečk je bilo sicer preloženo na praznik gasilstva — 25. maj 1953, vendar prodaja ne gre kot bi morala iti. Zato apeliramo na vse odbore prostovoljnih društev v kranjskem okraju, da prevzamejo še nekaj srečk, pač po gospodarski moči svojega okoliša, in jih tudi razprodajo. Vplivajo naj na podjetja v svojem okolišu, da po možnosti tudi ta odkupijo nekaj srečk ter tako pomagajo doseči cilj gasilske loterije.

Viktor Bizjak
predsednik OGZ

Ali ima res „Plamen" previsoko stopnjo akumulacije

Poslušal sem ondan ugovore zastopnika tovarne Plamen v Kropi, češ da je stopnja letošnje akumulacije, ki je za njihovo podjetje določena s postavko 651, previsoka. Pri tem se je skliceval na Verigo v Lescah, ki ima letos postavko 645.

Ob primerjavi stopenj akumulacije navedenih dveh podjetij, bi človek skoraj pritrdil zastopniku Plamena, zlasti še zaradi tega, ker je Veriga tik ob postaji, Plamen pa je oddaljen nekaj kilometrov in ima vsekakor večje prevozne stroške. Kje je potem vzrok, da je Gospodarski svet OLO Radovljica določil Plamenu višjo stopnjo akumulacije kot pa Verigi? Naše začudenje bo takoj splahnelo, če se nekoliko poglobimo v predlog letošnjega družbenega plana. Številke ne lažejo in kažejo, da je dosegel lani Plamen stopnjo 679, za letos pa mu je predpisana le 651, torej za 28 manj. Veriga je imela lani stopnjo 625, letos pa ji je bila zvišana na 645, torej za 20 več. Razen tega bo letos morala Veriga plačati še 6 milijonov prometnega davka, medtem ko Plamen tega davka nima. Iz tega ni težko zaključiti, da je za presojo položaja primerjava stopnje akumulacije med sorodnimi podjetji nepravilna, ker nas tako primerjanje kaj rado zapelje v zmoto in podcenjevanje lastnih moči ali pa — v spekulacijo.

Naj pri tej priliki omenimo, da je prizadevanje nekaterih podjetij za znižanje stopnje akumulacije povsem zgrešeno. Tako prizadevanje namreč odkriva škodljivi partikularizem, to je nerazumevanje za potrebe skupnosti. Občine in njeni prebivalci so vendar v mnogočem odvisni od sredstev, materialnih in deharnih, ki jih ustvarjajo podjetja na njihovem območju. Zato smo prepričani, da bo delovni kolektiv Plamena določeno akumulacijo ne samo dosegel, ampak tudi presegel. Njegov tekmec — Veriga — pa naj ga skuša dohiteti.

Dobro vodstvo - siguren uspeh

Med kamniškimi mestnimi podjetji je treba pohvaliti Mestno šivalnico na Grabnu. Zaradi nerentabilnosti je bila spomladi pred likvidacijo, potem pa je prevzel njeno vodstvo tov. Ivan Debevc. Spočetka je delal sam z dvema vajenkama, danes pa šteje delovni kolektiv že 19 članov. Solidnost izdelkov in zmerne cene so mu pridobile tolikšno naročil, da jih komaj zmaguje. Kolektiv izdeluje tudi damsko in moško konfekcijo za znane ljubljanske prodajalne, ki zelo cenijo njihove izdelke.

Druga premiera tržiške Svobode

Ogaben je bil padre Giovanni

Naj tistemu, kar je Glas že poročal o tržiški uprizoritvi Ognja in pepela, dodamo še nekaj misli.

Z Ognjem in pepelom Mira Pucova ni ustvarila literarne mojstrovine, pač pa dobro dramsko delo, ki že domala tri leta roma preko vseh jugoslovanskih odrov. Že pred leti je Vladimir Kralj (Novi svet IV. 5) opozoril na njegovo osnovno slabost: lažno osebo Martela, ki drami jemlje verjetnost in realistično obeležje, katerega naj bi sicer imela.

Kljub tej in drugim pomanjkljivostim je drama na tržiškem odru lepo zaživela. Gledal sem prvo in drugo predstavo in obakrat je že ob koncu prvega dejanja odrski čar zajel vso dvorano. Kontakt z občinstvom, ki v Tržiču ni nekaj običajnega, je bil res tesen in traja do konca.

Režijska zamisel (Karel Smole) je zadela v črno. Nič ni popravljala in nam igro predstavila takšno, kakršno si je zamislila pisateljica: niti čisto psihološko dramo, niti družbeno-politično analizo, niti detektivsko štorijo, ampak vse troje. Uravnotežen ansambel samih starih igralcev je to omogočil.

Interpreta obeh najvažnejših pa tudi najtežjih likov sta dala skoraj vse, kar dopušča ravno za njiju šepav tekst. Franc Demšar je dobro podal starega poklicnega buržoaznega politika, ki ga v razredni polarizaciji okupirane Ljubljane bolnega dotolče spoznanje, da ni vsa resnica samo v tem, da se bijeta dva svetova, temveč da od starih liberalnih utvar ni ostala niti senca, da ga je vse zapustilo, celo lastna hči (Tatjana Pirihova), ki jo bolj emocija kot pa logika pripravi do usodne odločitve. Čeprav mu je bolniški stol jemal vsaj polovico izraznih možnosti, je bil senator krasna kreacija, poln zloslutnega nemira, nervozno trmoglav in h koncu strt. Le tu in tam so njegove preveč živahne kretnje spominjale na zdravega moža. Tanja je bila najmočnejša v intimnem prizoru z Martelom (Nande Stritih), ko sta oba zaigrala presunljivo lepo.

V nasprotnem taboru je bil zlasti dober Belič (Jože Močnik), ki je na reprizi kar zablestel v svoji sicer nepomembni vlogi. Jože Ahačič je bil kot Savo premalo markantna osebnost, premalo fin in kljub vsej finosti podel sadist. Iris Bertke Fabjanove je bila naravnost vzorna lahkomiselnica. Zdi se mi, da si jo je avtorica zamislila nekoliko drugačno — bolj pokvarjeno, tako da se pred senatorjem namenoma dela naivnejšo, kakor je. Toda, to je stvar režijske koncepcije.) Slaša sta bila Tojan (Slavko Primožič), ki je bil pač premlad, in dr. Sono (Rudi Prešeren), pri katerem bi bilo želeti več uglajene samozavesti in plemenite, prijateljske zaskrbljenosti. Edi Končina je kot stari Rob znova potrdil, da bi si marsikateri poklicni igralec lahko želel biti »diletant«.

Toda govoriti o tržiški uprizoritvi Ognja in pepela, predvsem pomeni govoriti o padru Giovanniju, ki ga je kreiral Tone Podgoršek. Podli kurat v italijanski armadi, hkrati pa še agent Ovre in narodni izdajalec je povsem črna figura. Ko je ob prvem nastopu avditorij zaslišal maziljeni glas, mu je bil na mah odločno antipatičen. Podgoršek je odlično obvladal kretnje in znani način govorjenja, pridigarski in hinavski hkrati. Glas tih in zahrbten, stavki mirni in posvečeni, pri koncu malce odsekani, kakor da zloba Giovanniju ne da, da bi bila lažna boguvdanost igrana prav povsem in »brez ostanka«, kretnje skrajno skope in brezmejno farizejske — vse to je na dvorano delovalo tako prepričljivo, še več, tako porazno, da ob njegovih pridigarskih tiradah nisi slišal niti pridušenega kašlja.

In vendar je gotovo, da je Podgoršek v vsem tem pretiraval. Kako bi si sicer tomačili senatorjev stavek, da je padre dober človek in zaveden rodoljub? Pretiraval je, zavestno pretiraval, že v prvem dejanju in potem vseskozi stopnjeval Giovannijeve nečedne lastnosti — in navzlic temu niti za hip deloval kot komična karikatura! Vse bolj in bolj je rasel v ogabnega demona. Prav v tem je mojstrstvo njegove stvaritve.

Ansambel, ki se menda dovolj ne zaveda, da še ni niti načel trdega oreha odrske izgovorjave, je z Ognjem in pepelom požel pri resnem občinstvu velik uspeh in mu podaril lepo doživetje, saj je letos v Tržiču že druga premiera presegla običajno raven.

R. P.

Prešernova knjižnica ali kavarna?

Pred nedavnim smo brali v našem listu predlog, naj bi spodnje prostore v hiši, kjer je delal in umrl France Prešeren, preuredili v kavarnico, ki naj bi postala lokal ali klub prosvetnih in kulturnih delavcev iz Kranja in okolice. Ker ima taka rešitev v svojem poslovanju nevarnost, da bi se v prvem nadstropju urejeni Prešernov muzej profaniral, zato se mi zdi mnogo primernejša misel — **preurediti spodnje prostore v Prešernovo knjižnico.**

Toda to ne bi bila navadna knjižnica za izposojanje knjig, tudi ne čitalnica za branje časopisov, ampak sestavni del Prešernovega muzeja, ki naj bi bi imel dva oddelka. V gornjih prostorih, ki bi jim bilo treba vrniti kar se da pristno podobo Prešernovega časa, naj bi bila obnovljena pesnikovo stanovanje in njegova odvetniška pisarna, opremljena z vsemi predmeti iz tiste dobe, v spodnjih prostorih, ki naj bi bili smotrno urejeni z ustreznim pohištvom, pa naj bi bilo zbrano in razstavljeno vse tisto, kar dokazuje Prešernov kulturni pomen za naš narod, torej njegova dela in dela o njem.

Znano je, kako rad je Prešeren bral knjige in ob njih ustvarjal najslavnejše umetnine. Zato bi bilo treba najprej zbrati vse tiste knjige, ki jih je imel Prešeren sam v svoji knjižnici, potem tudi tiste, ki so mu jih dajali za branje in študij njegovi prijatelji, predvsem Matija Čop. Seznam Čopove knjižnice nam je natanko znan. Nato naj bi bilo prikazano vse Prešernovo delo: njegovi ohranjeni rokopisi, če že ne v izvirniku, pa vsaj v fotografskih posnetkih, potem prvi tiski njegovih pesmi in vse izdaje Poezij od 1847 do danes. Za tem bi se vrstile njegove nemške pesnitve in njih slovenski prevodi ter prevodi Prešernovih pesmi v različne tuje jezike. Posebej naj bi pokazali leposlovna dela, v katerih nastopa naš pesnik kot umetniški lik. Veliko prostora bi zajelo prešernoslovje, to se pravi, spisi in razprave, ki obravnavajo Prešernovo delo, življenje in dobo. Semkaj bi pritegnili tudi tiste njegove sodobnike in njihova dela, ki jih spravljamo v zvezo s Prešernovim delom, tako n. pr. Čop, Kastelic, Smole, Korytko, Julija, Bleiweis in drugi. Posebno mesto bi dobile upodobitve pesnika v sliki in kipu, njegove uglasbene pesmi, prikaz Prešerna kot pravnika, kot človeka in človekoljuba, Prešernov pomen v NOB, pesnikovo življenje v Kranju in podobno.

Vodilna misel pri razvrstitvi zbranega gradiva naj bi bila, da se poudari razvojna pot pesnikovega ustvarjanja, rast zanimanja za njegovo umetnost in razmah raziskovanja njegovega dela in pomena za naš narod. Tako bi dobili sistematičen pregled vsega prešernoslovja in prikaz celotne problematike v zvezi s Prešernom.

Ko bi bila dokončno urejena Prešernov muzej in Prešernova knjižnica, naj bi se dal natisniti poseben vodnik po tej stalni Prešernovi razstavi kot nujen kažipot za obiskovalce muzeja, da bi se mogli hitro spoznati z razstavljenimi predmeti in doumeti njih pravi pomen.

Tako urejen muzej ne bi dajal samo točnega pregleda gradiva o Prešernu, njegovem nastopu in delu, ki je še zmerom najveljavnejša kulturna legitimacija slovenstva, ampak bi nudil tudi veliko pobudo za odkrivanje še neznanega gradiva, da se reši pred dokončnim uničenjem in spravi v znanstveno evidenco v obliki majhnih študij ali posameznih brošur. Ob tej priliki naj bi mimo grede opozoril n. pr. na Prešernovo pisalno mizo in omaro, na njegovo nadposteljno sliko, na zagrebška pisma, na prošnjo za prekop iz 1852, na ugotovitev prosilca za Prešernovo štipendijo iz leta 1806., na vprašanje prevodov v slovenščino itd.

Prešernova knjižnica pa ne bi imela pomena samo za znanost in ljubitelje Prešerna, ampak bi dajala tudi veliko vzgojno korist mladini in delovnim množicam, da jim pokaže rast in vrednost naše kulture, da vzbudi v njih željo po nadaljnji kulturni rasti in lastnem kulturnem udejstvovanju. Dokončno urejen muzej bi bil tudi močno privlačna točka za turiste in tujce.

Knjižnični prostor bi dajal prosvetnim delavcem možnost za prirejanje sestankov, predavanj, spominskih večerov, debatnih ur in polemičnih razgovorov. Shajanje v takšnem okolju bi jih spodbujalo k večjemu, večji ustvarjalnosti, jih dvigalo na višjo in plemenitejšo kulturno stopnjo in jih vodilo k pravi usmeritvi njihovega kulturnega dela.

Zadnje dni se je nekaj govorilo o ustanavljanju Prešernovega društva. Če je kaj resnice na tem, potem bi tudi mnenje tega društva radi slišali. Vsekakor pa smo prepričani, da Prešernove hiše ne smemo spremeniti v kavarno, ampak postavimo v hišo pravi **kulturni dom Prešernovega duha.**

Stanko Bunc

Gledališki uspeh jeseniških gimnazijcev

Ne vem, komu naj zapojem slavospev: ali režiserju prof. Joži Tomažiču, ali igralcem - gimnazijcem, ali vsem skupaj. Menda bo zadnja misel še najpravilnejša. Mladinsko igro »Robinzon ne sme umreti«, ki smo jo gledali pretekli petek zvečer v Mestnem gledališču, lahko primerjamo z najbolj uspelimi gledališkimi predstavami v zadnjem času na Jesenicah. Mladi osmošolci in osmošolke so zaigrali pod veščo roko režiserja s tako rutino in uglajenostjo, da jim res ni mogoče očitati tistega igralskega dilentatizma, ki ga včasih opazimo celo pri predstavah mestnega gledališča. Če ne bi človek vedel, da nastopajo na odru mladi, od 16 do 20 let stari ljudje, bi moral zlasti starejšim vlogam pripisati polnoletnost in udomačenost na odru. V kretnjah in maskah je večina igralcev povsem zadovoljiva tudi za zelo razvajenega gledališčnika. Tudi scenarija, na katerih se je odvijalo osem slik s pravo filmsko naglico, so bile na dostojni višini in navduševale hvaležno občinstvo.

Ne bomo navajali uspehov in pomanjkljivosti posameznih vlog, ker mislimo, da naši mladi osmošolci, o katerih nekateri le preradi govorijo, da niso kaj prida, tega niti ne pričakujejo. Trdimo pa ponovno, da so z letošnjo predstavo dosegli uspeh, kakršnega se najbrže niti sami niso nadajali. Njihova igra »Robinzon ne sme umreti« pomeni nedvomno velik uspeh ne samo nastopajočih igralcev, ampak vse jeseniške gimnazije. S takimi kulturnimi nastopi bodo jeseniški gimnazijci razblinili miselnost nekaterih ljudi, češ da naša mladina nima smisla za lepoto in umetnost. »Robinzon ne sme umreti«, je v starejših ljudeh, ki ljubijo svoj mladi rod, utrdil vero, da taka mladina res ne sme umreti.

Pripombe o „Kolombi"

Sam sem bil svoje dni gledališki recenzent, zato vem, kako je deplasirano, če teatrski ljudje odgovarjajo svojim kritikom. Tega nikoli ne bi maral. A tu zdaj ne odgovarjam na kritiko, marveč na repertoarne pripombe.

Tovariš Č. Z., ki je do danes z vsem svojim pisanjem dokazal nenavadno ljubezen in prijateljsko prizadevnost do Prešernovega gledališča, je v svojem zadnjem članku — po mojem osebnem mišljenju — vendarle izrazil preveliko boječnost. Če z njim tu polemiziram, tedaj ne gre le za dve različni mišljenji o neki drami. Saj nikoli o istem delu dva človeka ne moreta biti istih misli. Sam sem prepričan — in to prepričanje sem si ustvaril z intenzivnim preučevanjem ter analizo drame (prim. argumentacijo v 3. št. GL!) —, da je »Kolomba« ne le Anouilhovo najboljše delo, ampak tudi v svetovnem merilu pomembna in pogumna umetnina, saj posega neustrašeno v dva nad vse boleča problema sodobne meščanske družbe: obravnava namreč **krizo meščanskega zakona** (gl. »Izvor družine . . .«, zadnja poglavja) in **problem »moralnega relativizma«.** Način, kako ta dva problema obravnava, je nad vse dostojen, umetniško iskren, neustrašeno resnicoljuben in snažen. O »dekadenci« in »blaziranosti« po moji sodbi tu res ne moremo govoriti.

Sicer pa, kot rečeno, ne gre za takšno ali drugačno sodbo o »Kolombi«. Gre za neko vprašanje, namreč: ali mora gledališče v resnici skrbeti predvsem za razvedrilo? Mislim, da ni tako. Komercialno gledališče v kapitalističnem svetu se mora res predvsem držati lažjega, zabavnega, »blagajniškega« repertoarja — a celo tam se najdejo mnogi napredni umetniki in producenti, ki ustvarjajo tehtne umetnine brez ozira na finančni uspeh. Nam, ki imamo moralno in materialno zaslombo delavskega razreda, tega »pravega lastnika in poklicnega mecena vseh naših kulturnih ustanov«, kot je nekdo bistro dejal — nam to ni potrebno. Mi moramo nuditi ljudem poleg žlahtne zabave tudi umetniško, moralno in socialno vzgojo — to pa s samimi »lahkimi« deli ni mogoče. Mislim, da tudi ni pravilno, pritegovati gledališča nevajeno publiko spočetka samo z zabavnim repertoarjem in ji šele kasneje nuditi tudi resnobno duševno hrano. Prvič se namreč ta »kasneje« utegne zavleči v nedogled, drugič bi pa z brezizjemno »lahkim« repertoarjem že spočetka skvarili okus novemu občinstvu — in tudi gledališkim ustvarjalcem.

Zato morajo biti med laže prebavnimi deli v repertoarju tudi resnobne, »težke« drame.

Zdi se mi tudi, da vendar ne smemo podcenjevati našega občinstva — zlasti delavskega ne! —, ki je že dokazalo svojo zrelost, smisel in razumevanje tudi za problemsko dramo (»Jakob Ruda«, »Ana Christie«, naposled tudi »Od raja pa do danes«).

V informacijo pa še to: bil je nesporazum, da je »Kolomba« na repertoarju že zdaj. Res smo o njej razmišljali in jo pripravljamo, vendar je nismo objavili. Na vrsto pride kasneje. V Gledališkem listu je bila objavljena le kot zanimivost — saj pišem v »Dramaturgovi beležnici« po vrsti o raznih sodobnih delih, med njimi so večinoma taka, ki jih ne mislimo uprizarjati. — Peta premiera PG v III. sezoni bo Maksima Gorkega »Na dnu«.

Herbert Grün

»Pastir Gaber« — ilustracija akad. slikarja prof. P. Piriha v knjigi Ivana Ribiča »Povesti z gorà«.

Slovenski slikarji in kiparji prvič razstavljajo v Kranju

V nedeljo, 11. januarja t. l. je bila odprta v Kranju prva kolektivna umetniška razstava. Umetnine so na ogled v dvorani Testilnega tehnikuma, Tomšičeva ulica št.14. Razstava je odprta vsak dan od 9. do 17. ure. Vstopnine ni.

Na to razstavo, ki naj bo en korak več kulturnejšemu obličju našega Kranja, je poslalo sedemindvajset slovenskih upodabljajočih umetnikov štirinajstdeset svojih novejših del; od tega je petintrideset oljnatih slik, sedemnajst plastik in dva reliefa. Vsekakor visoko število razstavljajočih in kvaliteta njihovih del dokazuje, da je Društvo slovenskih upodabljajočih umetnikov prav ocenilo prvo javno afirmacijo svojega članstva v Kranju, ki se želi iztrgati iz okov ozkega provincializma in diletantizma ter se dvigniti tudi v pojmovanju estetskih vrednot.

Reči moremo, da so vsa dela v zvezi s postavitvijo Prešernovega spomenika, z ureditvijo gledališke fasade, s preureditvijo starega pokopališča v gaj in tudi v zvezi z novo opremo stare Šifrerjeve gostilne vzbudila med prebivalstvom toliko zanimanja, debat in polemike, da lahko govorimo o resnični pomladi v našem kulturnem življenju.

Ker so slovenski umetniki širšim množicam v našem mestu po imenih manj znani, navajamo razstavljalce, ki so nam dali svoja dela na ogled, kar po vrsti: slikarji Riko Debenjak, France Godec, Tine Gorjup, Karel Jakob, Dore Klemenčič, Rafael Nemec, Dušan Petrič, Nikolaj Omersa, Ljubo Ravnikar, Maksim Sedej, Ive Šubic, Sonja Vončina - Šegula, France Zupan, Mirko Lebez, Jela Trnkoscy, Stane Kumer, Janez Šibila, Cita Potokar, Marij Pregelj, Miha Maleš in France Pavlovec ter kiparji Stane Dremelj, Stane Keržič, Stojan Batič, Lojze Kogovšek, Jože Pohlen in Milan Vojsk.

V oceno posameznih del se ne bomo spuščali, pač pa poudarimo, da so dela po večini visoko kvalitetna in po svoji tematiki tudi preprostim ljudem razumljiva. Ne samo kruha, tudi lepoto je dolžna dajati ljudem socialistična družbena ureditev. V tem je pravo poslanstvo likovne umetnosti.

Prepričani smo, da se bo prebivalstvo Kranja in okolice izkazalo ter s številnim obiskom na razstavi dokazalo svojo žejo po lepoti, po umetnosti. Od podjetij in oblastnih forumov pa pričakujemo, da bodo nekaj umetnin odkupili in jih tako zadržali v našem mestu. S tem se bomo tudi dejansko izkazali hvaležne prirediteljem in razstavljajočim umetnikom.

Razstava bo odprta do 20. januarja t. l.

Č. Z.

Progresivna in regresivna časniška revolucija

A: »Glas Gorenjske« ti je všeč, mar ne?

B: Bo, že! Ampak uredniki bi bili lahko bolj ekonomični!

A: Bolj ekonomični? Kako to misliš?

B: Imenovali bi ga lahko kar »GG«!

A: Aha, po vzgedu »PP«, kajne? Toda so pa zato naprednejši! »PP« se je razvil iz »PPP«, iz Poletovih podob in povesti« preko »Petkovih podob in povesti« z redukcijo enega »P« v pohlevnejše »Petkove panorame« — torej regresivni razvoj, »Glas Gorenjske« ali »GG« pa se razvija iz »Gorenjskega glasu« v progresivno smer in ima neomejene možnosti nadaljnjega razvoja v »GGG« (Gorenjski glasovi in glose, Gorenjske gore in globače, Gorenjski gaji in grape, Gorenjski gozdovi in goličave, Gorenjski gamsi in gadje — pa tudi Gorenjske grozovitosti in gorostasnosti, če bi hotel po stopinjah svojega ljubljanskega tovariša!).

Karel Plestenjak 3

Škofjeloški muzej

Takoj po osvoboditvi je muzej razširil svoje delovanje predvsem na zbiranje dokazov o zločinih okupatorja in iskanje dokumentov o narodnoosvobodilni borbi. Iz dvorca na Visokem so bili z dovoljenjem sinov pokojnega pisatelja dr. Tavčarja prepeljani trije kamioni muzejskega gradiva. Dne 28. julija 1946 je Muzejsko društvo moglo muzej zopet odpreti v delno obnovljenih prostorih puštalskega gradu. Tega dne je bila hkrati z drugimi zbirkami ljudstvu odprta tudi zbirka gradiva NOB. Tedaj ni še nobena muzejska ustanova imela zbirke te vrste. Nove so bile tudi šolska in prirodoslovna zbirka, Kalanova in Tavčarjeva soba z Visokega.

Ne preveč lahko delo, ki je zvezano z muzejskimi nalogami, je od društvenih članov terjalo vedno več časa. Zbrano gradivo je pomenilo precejšnjo vrednost, ki pa jo je bilo treba tudi še primerno upravljati in varovati. Poslanstvo loške ustanove je ljudska oblast pričela vedno bolj upoštevati, ko je julija 1948 po Ministrstvu za prosveto LR Slovenije imenovala prvega muzejskega upravnika, muzej pa v denarnem pogledu vključila v državni proračun. Vzporedno s tem pa je še za tvarne potrebe podelila večjo podporo.

Prihodnje leto je muzej že toliko napredoval, da je za svoje vzdrževanje dobival denarna sredstva iz rednega proračuna Okrajnega ljudskega odbora Kranj in bil tako priznan za stalno kulturno ustanovo z lastnim rednim proračunom.

V začetku leta 1950 je muzej prevzel v svoj proračun Ljudski odbor Ljubljanske oblasti. Omogočil je vodstvom vseh pokrajinskih muzejev iz svojega območja, da so muzejsko problematiko reševala na skupnih konferencah. Kot priznanje za pravilno zastavljeno delo je dobil tedaj naš muzej honorarno nameščenko, ki svoje strokovno znanje vlaga večinoma v urejevanje arhiva in biblioteke in v inventari-

Naša reportaža

Milan Osovnikar

VEČER V BARAKI, KI NI BARAKA

Mrak se je že spuščal, ko sem hitel proti Trati pri Škofji Loki, v dom delavskega prosvetnega društva »Svoboda«. V mislih sem se povrnil v september. Bilo je na dan ustanovnega občnega zbora »Svobode«. 200 članov je pozorno spremljalo sleherno besedo; kazalo je, da bo imelo vodstvo trdo pionirsko delo. Novo društvo ni imelo tedaj ničesar. Ne denarja, ne ljudi, ki bi društvu strokovno pomagali; celo delovnih prostorov ni bilo. Ni pa manjkalo dobre volje, ki je zmeraj porok za uspeh. Prijetno razpoložen sem tedaj zapuščal zbor, želeč »Svobodi« mnogo uspeha.

— —

Po treh mesecih sem jih spet obiskal. Korak sem usmeril proti društvenim prostorom. Osvetljena okna so pričala, da niso osamljeni in zapuščeni. Presunilo pa me je, da je dom »Svobode« v baraki, ki na zunaj res nima najlepšega lica. Ko pa sem se znašel v domu, sem postal kmalu drugih misli. Belo popleskana, zastekljena vrata so mi odprla pot v prostoren bel hodnik, iz katerega vodijo vrata v tri manjše prostore in malo dvorano. Kar prva vrata sem odprl. Bila je pisarna — obložena z lesonitom ter primerno opremljena. Nisem si utegnil dolgo ogledovati ta prostor, saj sem že tako s svojim prihodom zmotil skupino ljudi, ki je imela tu sestanek. Poskusil sem srečo pri zadnjih vratih, izza katerih je bilo slišati vedre otroške glasove.

Rdeča kapica, Sumljiva oseba in še kaj

Imel sem srečo. V dvoranici je tovarišica Baldermanova vadila z otroci »Rdečo kapico«, s katero so kasneje razveselili najmlajše. Bila je zelo zadovoljna z otroci, še bolj pa oni z njo; kar ponosni so nanjo. Pa ne samo otroci, tudi odrasli člani so Baldermanovi hvaležni, da z veseljem posreduje svoje bogate izkušnje domači mladini.

Pol ure sem opazoval najmlajše med vajo. Prav resno so se pripravljali na nastop. Med odmorom sem povprašal režiserko, kako kaj mladina uspeva v dramski sekciji. »Prav dobro«, je odgovorila, »za ‚Rdečo kapico' bomo začeli takoj pripravljati mladinsko igro. Odigrali jo bodo sami otroci. Predstave bodo namenjene predvsem najmlajšim, ki pri nas res nimajo pravega razvedrila.«

Nadaljevali so z vajo, jaz pa sem odšel v sosednjo sobo, kjer je tovariš Tovornik študiral s svojo skupino Nušičevo »Sumljivo osebo«. Tudi tu sem opazil samo mlajše ljudi. Bili so še okorni, pač na odru — začetniki. »Med starejšimi ni zanimanja za kulturno udejstvovanje, zato sem privabil mlajše, ki imajo veselje. Prva prireditev morda ne bo najbolje uspela, vem pa, da bom s temi mladimi ljudmi kmalu uprizarjal tudi zahtevnejša dela«, je tov. Tovornik potrdil mojo sodbo na prvi pogled in nadaljeval: »Košir in Oman pripravljata še eno igro. Obe bosta uprizorjeni konec januarja ali v začetku februarja. Tudi v bodoče nameravamo pripravljati hkrati dve deli, da ne bo med predstavami preveč presledka. Seveda bo tako delo zahtevnejše za režiserja in tehnično vodstvo. Ni pa nemogoče, če bo uprava društva priskočila na pomoč«.

Lovro Korenčan

Med pevci ni dosti mladih

Še tretjo sobo sem obiskal, prav ko je tovariš Krojnik urejeval knjige. Preko 1000 jih že imajo. »Če bo šlo vse po sreči, bomo knjižnico že za Novo leto odprli«, mi je povedal knjižničar. Kako so prišli do knjig? Sindikalne podružnice so jih poklonile. Po Novem letu jih bo dala še sindikalna podružnica »Gorenjske predilnice« preko 1500. Zaprosili bodo zanje še sindikalni podružnici »Lesno industrijsko podjetje« in »Gradisa«, saj leže knjige brez haska po njihovih omarah in policah. Tako bo štela knjižnica preko 3.000 zvezkov. Škoda le, da nimajo lani izdanih del. Morali bi odmeriti knjižnici primeren znesek, da bi lahko nabavila najboljša nova dela ter naročila nekaj revij in tednikov. Sodeč po sedanjem zanimanju za knjižnico, bo obisk zadovoljiv.

Najin pogovor je prekinilo petje v mali dvorani. Otroci so končali skušnjo in prostor je zasedel pevski zbor, ki ga vodi tovariš Korenčan. Res da ni številen, saj šteje samo 16 pevcev, toda led je prebit. V nečem je pevski zbor izjema: v vseh skupinah mladina prevladuje, samo med pevci ne.

Ferjančičeva je preskromna

Že na hodniku sem srečal tov. Ferjančičevo. Opozorili so me, da vodi ljudsko-plesno skupino, zato sem je ogovoril. Nerada govori o svojem delu, češ da so uspehi tako neznatni, da je škoda besedi. Zdi se mi pa, da je Ferjančičeva preskromna, saj je ljudsko-plesna skupina prva začela delati in je z uspehom nastopila že na treh akademijah. Škoda, da so v skupini sama dekleta!

»Če bo šlo tako naprej, bodo društveni prostori kmalu premajhni,« mi je dejal tovariš Blažina. V pogovoru z njim in s tov. Mavicem — predsednikom društva ter z vsemi, s katerimi sem se ta večer sestal, sem razbral, da vse to, kar sem ta večer videl, ni nastalo po naključju in brez težav. Da je bil dom adaptiran, gre zahvala delovnemu kolektivu »Gorenjske predilnice«, ki je prispeval denarna sredstva, medtem ko je za naglo izvršitev popravil poskrbel tovariš Škofic, drugi pa za najnujnejšo opremo. Najnujnejšo, pravim! Vsekakor bi bilo potrebno dom lepše opremiti, da bodo tudi starejši člani »Svobode« radi zahajali tja, se v prijetnem kotičku porazgovorili s tovariši iz drugih tovarn ali pa z njimi zaigrali partijo šaha in morda prebirali nove časopise...

Je odbor popustil?

Doseženi uspehi so več ali manj plod posameznikov — Tovornika, Korenčana, Baldermanove in Florjančičeve. Upravni odbor je namreč potem, ko mu ni uspelo v enem tednu organizirati vseh sekcij, pri delu in kolektivni odgovornosti malo popustil. Svoje napake pa odborniki ne bodo negovali, saj so jo že uvideli.

Ta večer sem spoznal delo štirih sekcij. Obstoje pa še šahovska, namiznoteniška in fiskulturna sekcija, vendar delo v le-teh ni dobro organizirano. Mladina, željna udejstvovanja, je prepuščena sama sebi. Odbor bi moral poskrbeti za primerno vodstvo, nujno pa je tudi, urediti omenjenim sekcijam prostore.

Hvalevredna gostoljubnost

Eno odborovo gesto nadvse odobravam. Ponudil je namreč svoj dom v uporabo drugim organizacijam — OF, AFŽ, RK itd. Kaj je s tem gostoljubljem dosegel? Prevsem sodelovanje in pomoč množičnih organizacij. Tu so tudi zdravstvena in politična predavanja. Dom »Svobode« postaja tako iz dneva v dan bolj znan, sem zahaja vsak dan več mladih, zdravega in koristnega napredka željnih ljudi in ni več daleč čas, ko bo dom delavskega prosvetnega društva »Svobode« na Trati pri Škofji Loki ,res pravi nosilec kulturnih in političnih idej delavstva.

EDGAR ALLAN POE

SFINGA

V času groznega gospostva kolere v New Yorku sem sprejel povabilo sorodnika, naj se za štirinajst dni umaknem v samotno njegovo cottage orné na bregu Hudsona. Na pretek smo imeli vseh mogočih poletnih zabav. Pri vsem potepanju po gozdovih, skiciranju, veslanju, pri vsem ribolovu, glasbi in knjigah bi bili še kar dobro preživeli ta čas, ko ne bi bilo grozljivih novic, ki so vsako jutro prihajale k nam iz gosto naseljenega mesta. Minil ni niti en sam dan, da nam ne bi prinesel vesti o smrti kakega znanca. Ta čas, ko je nesreča naraščala, smo se privadili čakati vsak dan na izgubo kakega prijatelja. Končno smo drhteli ob prihodu sleherega sla. Celo sam zrak z Juga je za nas imel zadah smrti. Da! Ta hromeča misel se je povsem polastila moje duše. Nisem mogel več niti govoriti, razmišljati, niti sanjati o čemer koli drugem. Moj gostitelj je imel manj občutljiv temperament in, čeprav v močni duševni depresiji, se je trudil, da me obdrži pokoncu. Njegov bogati filozofski intelekt nikdar ni bil pod vplivom neresničnosti. Za vsebino groze se je še kar zadosti zanimal, za njene sence pa ni imel prav nobenega razumevanja.

Njegovo prizadevanje, da bi me zbudil iz stanja nenormalne potrtosti, ki me je prevzela, je bilo v veliki meri brezplodno tudi zaradi nekih knjig, ki sem jih našel v njegovi knjižnici. Njihova vsebina je bila taka, da je s silo obudila v življenje sleherno klico dednega praznoverja, ki je dotlej skrito tlela v moji notranjosti. Bral sem jih brez njegove vednosti in tako si često ni mogel razlagati silnih vtisov, ki so obvladali mojo fantazijo.

Največ sem takrat premišljeval o ljudski veri v spomine, ki sem jo bil takrat skoraj resno pripravljen braniti. O tem predmetu sva vodila dolge in živahne razprave. On je dokazoval popolno nesmiselnost vere v takšne stvari, jaz sem pa trdil, da ljudski občutek, ki se porodi povsem spontano - brez opaznih sledov sugestije - vsebuje nezmotljive elemente resnice in zasluži, da ga upoštevamo.

Dejstvo je, da se mi je kmalu po prihodu v vilo pripetil tako nerazložljiv in tako zlosluten dogodek, da bi ga bil upravičeno lahko imel za spomin. Prestrašil me je in hkrati tako zmedel in zbegal, da je preteklo več dni, preden sem se mogel odločiti, da ga zaupam prijatelju. Proti koncu izredno toplega dne sem sedel s knjigo v roki ob odprtem oknu, od koder je bil razgled daleč preko bregov reke na nek hrib v daljavi, čigar pobočju je bil zemeljski plaz odnesel večji del gozda. S knjige pred menoj so mi misli že davno ušle v žalost in obup bližnjega mesta. Ko sem dvignil oči z lista, mi je pogled zablodil na golo pobočje hriba in na nek predmet — na neko ostudno živo pošast, ki se je zelo naglo gibala z vrha k vznožju in končno spodaj izginila v gostem gozdu. Ko sem listje prvič opazil, sem podvomil nad svojim razumom — ali vsaj nad sliko, ki so mi jo nudile oči. Mnogo minut je preteklo, preden mi je uspelo prepričati se, da nisem niti blazen, niti da sanjam. Vendar, ko opisujem pošast (ki sem jo ves čas njenega gibanja razločno videl in mirno opazoval), se bojim, da se bodo bralci težje prepričali, kot sem se jaz.

Ko sem presojal velikost tega stvora v primeri z drevesi, mimo katerih se je spuščal, (s tistimi redkimi gozdnimi velikani), ki so se izognili divjanju zemeljskega plazu) sem sklepal, da je mnogo večja od vsake potniške ladje. Pravim, potniške ladje, kajti na to misel me je privedla prav oblika pošasti. Trup ene naših štiriinsedemdesettonskih bi bil lahko še najbolj podoben njenemu splošnemu obrisu. Žrelo živali je bilo na skrajnem koncu kakih sedemdeset čevljev dolgega rilca, debelega kot telo povprečnega slona. Ob korenu rilca je bila neizmerna količina kocinastih dlak — več kakor nam bi je lahko dali kožuhi dvajsetih bivolov. Iz te dlake sta štrlela ob straneh navzdol dva blesteča čekana, prav nič različna od veprovih, le brezmejno večja. Vzporedno z rilcem je na vsaki njegovi strani molel orjaški trideset ali štirideset čevljev dolg kol, navidez iz čistega kristala in v obliki popolne prizme. Čudovito je odbijal žarke zahajajočega sonca. Trup je imel obliko k tlom obrnjene zagozde. Ob njem sta se razprostirala dva para kril — vsako je bilo dolgo sto čevljev. Krila so bila drugo nad drugim in debelo pokrita s kovinskimi luskami. Vsaka (luska) je imela v premeru očividno kakih deset ali dvanajst čevljev. Opazil sem, da sta bila zgornja in spodnja para kril speta z močno verigo. Toda glavna posebnost tega strašnega stvora je bila podoba **mrtvaške glave**, ki je pokrivala vse površje prsi, in bila tako točno označena s sijočo belino na temni podlagi telesa, kot da jo je bila skrbno narisala umetnikova roka. Ko sem z grozo in v strahu opazoval to strahovito žival — in še prav posebno figuro na njenih prsih — v slutnji bližajočega se zla, kateri se nisem mogel upirati kljub vsemu prizadevanju svojega razuma, sem opazil, da so se nenadoma na skrajnem koncu rilca raztegovale ogromne čeljusti. Iz njih se je iztrgal glas, ki je bil tako močan in izražal toliko gorja in bolečine, da je pretresel moje živce kakor pogrebno zvonenje. Ko je pošast izginila ob vznožju hriba, sem se v omedlevici zrušil na pod.

Čim sem si opomogel, je bil seveda moj prvi nagib, povedati prijatelju, kaj sem videl in slišal — in težko bi raztolmačil, kakšen občutek odpora me je v tem preprečil.

(Dalje prihodnjič.)

zacijo muzealij. Še večji napredek pa pomeni, da je to arhivarsko mesto danes že sistemizirano.

Po odpravi oblastnega odbora istega leta je muzej zopet prevzel prejšnji mecen — današnji Okrajni ljudski odbor Kranj, ki po svojem Svetu za prosveto in kulturo spremlja naše delo s prijaznimi očmi.

Naloge muzeja niso le v zbiranju starin in njih prikazovanju kot nekakšne »posebnosti«, temveč v prizadevanju po znanstvenem delu. Ves razvoj človeka, ki biva na zemlji nekdanje pokrajine friesinških škofov, naj bi bil viden prav iz muzejskih zbirk. Pokrajina, ki je živela skoraj tisoč let v medsebojno skladnih zemljepisnih, gospodarskih in upravnih mejah, pač upravičeno predstavlja zaokroženo enoto. Središče vse tvarne in duhovne kulture pa glejmo v Škofji Loki. Iz nje se je širil vpliv v Selško in Poljansko dolino in na del Sorškega polja.

Tavčarjeva soba

Dovoli, prijatelj, ki si se odločil brati te vrste, da te popeljem v Puštal! Vanj vodi iz Loke precej široka cesta, ki po lesenem mostu prekorači Poljanščico. Le nekaj minut hoda, pa se ustaviš pred lepim baročnim portalom gradu Wolkenspergov. V njegov kamen so vklesane konture njihovega grba; barva na njem je sčasoma obledela. Nad njim pa ti dovolj jasno razloži napis, da v tem poslopju domuje muzej. Grajsko dvorišče odkrije prelepo arhitektonsko sliko z divjo trto obraslega slavoloka, naslanjajočega se na kapelo. Oči potujejo dalje po arkadah, po katerih se boječe vzpenjajo tipalke divje trte. Iz tega opazovanja te vzdrami bitje ure. Radoveden šteješ udarce kladiva in oziraje se po tem zvoku ti obstane pogled na stolpu vrh kapele. Poslednji udarec kladiva in kazalci ure morda povedo, da pohitiš s časom, saj te čaka še ogled zbirk v zgornjih grajskih prostorih.

V prvi sobi te pozdravi razstavljeno gradivo iz najnovejše dobe naše zgodovine. Na fotografijah se vrste organizatorji in borci za osvobodilno gibanje v našem kotu Gorenjske. Pod slikami Jožeta Kavčiča in Franceta Pfeiferja iz Škofje Loke je zapisano, da nista doživela svobode. Prvi je padel v borbah pri Kamniku, drugi pa ko talec v Begunjah. Delovanje gorenjskega in škofjeloškega odreda je na fotografskih posnetkih močno dokumentirano. Organizacijsko sposobnost dokazujeta maketi tehnike na Martinjvrhu in bolnišnice nad Zalim logom. Skozi stekla vitrin opozarjajo naše črke, iz katerih razbereš naslove partizanskih časopisov in brošur. Zbirka spominov na Dražgoše, na vas, ki je v zimi 1941-42 videla junaško bitko in nato doživela razdejanje do tal, obuja srd do okupatorjevega zločinstva. Še globlje raste ta čut, ko gledajo oči slike padlih petdesetih talcev za Kamnitnikom v Škofji Loki. Opisano sobo vedno pogosteje obiskujejo preživeli borci in svojci padlih.

Znatno časovno razliko je občutiti pri vstopu v naslednji prostor, ki razkriva povsem drug svet: z gotico pisane pergamentne listine, rezljane skrinjice in kovinski vrči ob njih, debele sveče in visoka bandera s slikami svetnikov — zaščitnikov loških cehov, navajajo k ugibanju, čemu tako nagel skok iz najbližje preteklosti — skoraj še sedanjosti — k simbolom škofjeloškega srednjega veka — cehovstvu.

• Zanimivosti • Iveri • Podlistki •

Črtomir Zorec

Gorjuško piparstvo

Visoko nad sotesko Save, v bohinjskih gorah, leži vasica Gorjuše. 1000 metrov nad morsko gladino. Blizu Gorjuš je znani Koprivnik, kjer je živel pesnik Valentin Vodnik in že leta 1795. opozoril na zanimivo hišno obrt sosedne vasice — na gorjuško piparstvo ali »fajfarstvo« kot sami domačini govore.

Svoj čas, ko je na Gorenjskem cvetelo železarstvo, so tudi na Gorjušah, kakor marsikje v Bohinju in Jelovici kopali železno rudo. Z najdbo bogatejših rudninskih ležišč in z modernizacijo proizvodnje v velikih tovarnah, je naše železarstvo zamrlo. Ostala so le mnoga krajevna imena, ki pričajo o stari rudarski tradiciji (Rudno, Rudno polje, Železniki, Fužine i. dr.).

Malemu kmetu in bivšim rudarjem ni preostalo drugega kot izselitev ali pa poiskati si vsaj skromen postranski zaslužek v hišni obrti, predvsem v zimskem času. Ena takih obrti je piparstvo, ki ga lahko štejemo za eno zelo starih lesnih obrti. Vprav gorjuško piparstvo kaže toliko samosvojih potez, toliko lepotnega smisla in prizadevnosti za kvaliteto, da ga moremo šteti že v umetno obrt.

Nekoč je bila pipa med kadilci tobaka zelo v navadi, v mestu in na vasi je bila v číslih. Zato je bilo piparstvo dokaj donosna obrt in se je z njo bavilo mnogo hiš v Gorjušah. Danes so na Gorjušah le še trije izdelovalci pip, ki pa trdno drže kvaliteto mičnih izdelkov. Tako, da prav lahko trdimo, da kljub vsaj 200 letni starosti te domače obrti ni opaziti padca v kakovosti; nasprotno, še nove oblike nastajajo in novi izdelki (doze, škatljice, vžigalniki i. dr.).

Pri gorenjski ljudski noši je gorjuška pipica ali čedra, kot jo ljudje splošno imenujejo, važen dodatni del. Vendar je gorjuških pip več vrst, ki se po obliki cevke in po obliki pipice same med seboj precej ločijo in tudi različno imenujejo (štebelca, čedra, fajfur, furmanska fajfa). Gorjušam so bili tekmeci v izdelovanju pip Martinj vrh pri Železnikih, Višnje na Primorskem in Moravška dolina. Vsekakor pa so Gorjuše v proizvodnji lepih in kvalitetnih pip prednjačile in ohranile obrt do danes.

S preprostim orodjem, ki ga tudi navadno sami izdelajo, najprej obdelajo les, ki pa je moral biti trden in lahak. Največkrat uporabijo grče in korenine jelše, tise, brinja, hruške in zelenike (pušpana). Cevke narede iz smrekovih vejic.

Posebnost gorjuških pip pa ni le izredno bogata in zavita rezbarija, pač pa nenavadno lep in skladen okras iz vdelanih delcev biserne matice in raznih kovin, končno pa tudi okovja iz srebra ali alpake. Intarzija bisernih lusk dela utis mozaika, seveda v miniaturi. Okraski imajo bodisi le geometrične oblike bodisi razne embleme, ptiče, konjske glave, črke, čebele, pahljače, liste itd. — To intarzijsko delo je zamudno, natančno in zahteva dolgoletne vaje. Zato je nevarnost, da ugasne. Sedanji mojstri utegnejo umreti brez naraščaja, ki bi še nadalje gojil to častitljivo umetno obrt.

Res je sicer, da danes potreb po pipah ni veliko. Gorjuška pipica je bolj v okras, spominski dar in predmet zbirateljskega veselja. Vendar ne smemo opustiti misli, da je ta lepa obrt vredna, da jo ohranimo kot živ dokaz ustvarjalne in umetniške sposobnosti našega preprostega človeka. Treba je najti pot, ki bi privedla do tega, da bi se nekaj mladih Gorjušanov oprijelo obrti svojih dedov in s tem ohranilo piparsko izročilo. Seveda bi moral biti ta poseg kulturnega značaja, ne trgovskega. Reševanje piparstva na trgovski bazi verjetno ni več mogoče, četudi se ljubljansko podjetje za domačo obrt »Dom« trudi z odkupi in dobavlja piparjem tudi material.

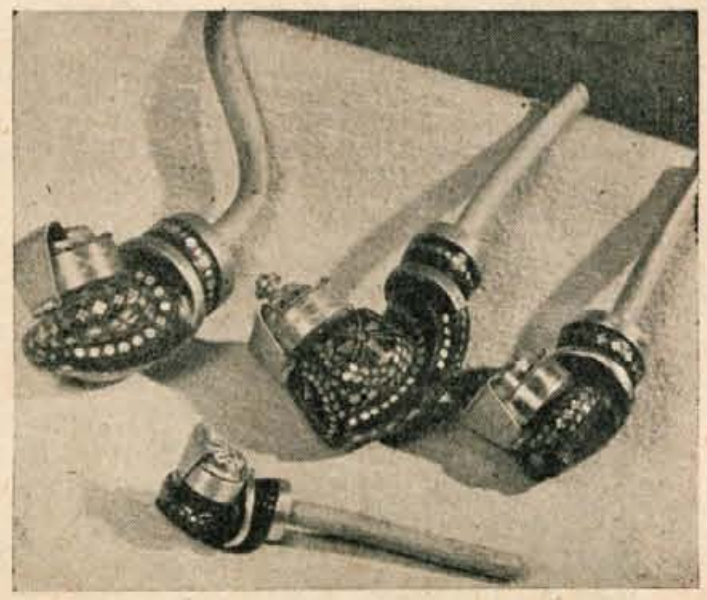

O pomembnosti in kulturni vrednoti gorjuškega piparstva so pisali že mnogi pisatelji, publicisti in etnografi (Vodnik 1795, Korošec 1901, Pogačnik 1901, Jovan 1904, Prestor 1941 in Orel 1951); vsi se strinjajo, da je ta obrt dragocena dediščina stare ljudske umetnosti, ki ne sme zamreti. Rokodelska spretnost, izdelovalska poštenost in ustvarjalna fantazija lahko najdejo novih uporabnejših oblik, ki naj se okoristijo s staro rezbarsko in okraševalno tehniko s čeder in drugih pip. Medtem ko je za ohranitev mnogih drugih ljudskih umetnih obrti dovolj poskrbljeno, je potrebno tudi gorjuškemu piparstvu posvetiti skrb in ljubezen.

Znanstveno je obdelal gorjuško piparstvo in njegovo današnjo problematiko Boris Orel v slovenskem etnografu 1951. — Zbirki izdelkov gorjuških piparjev se nahajata v ljubljanskem etnografskem muzeju in v podjetju »Dom«.

Za naše Cicibane

Pravljica o jagodah in oslovskem repu

Milica je imela hudobno mačeho. Očka ji je že umrl. Polsestra Berta je bila prav tako zlobna kot njena mati. Obe sta Milici nalagali največja dela. Kljub temu je postajala Milica od dne do dne lepša, Berta pa je bila zaradi svoje lenobe vsak dan bolj zavaljena. Obraz ji je bil zaradi hudobije čedalje grši.

Bila je tako huda zima, da niti najstarejši ljudje niso pomnili take. Debel sneg je pokrival zemljo. Pod njim je drevje ječalo in pokalo od strašnega mraza.

In v nekem takem dnevu ukaže mačeha Milici:

»Vzemi košarico in pojdi v gozd po jagode!«

Milica začudeno odgovori:

»Saj jih nikjer ni, ko je pa zima.«

Mačeha zavpije:

»Se že spet braniš, lenoba grda! Takoj se mi poberi!«

Milica ogrne materino ruto in žalostna odide. Mačeha in Berta gledata za njo, veseli, da je ne bo več nazaj.

Gre Milica po snegu in debele solze ji polzijo po licih. Svetli bleščeči biseri padajo na tla.

Tedaj zasliši žalostno čivkanje. V grmu tiči ptiček, ki se je ujel na limanice.

»O ti sirotek moj«, vzklikne Milica, ga reši limanic in mu očisti nožici. Ptiček ji reče:

»Hvala ti, ljuba deklica! Kar naprej pojdi, nič hudega se ti ne bo zgodilo.«

Kmalu spet zasliši Milica prežalostno vekanje. Pogleda: zajček tiči v pasti, ki mu stiska nožico. Tudi njega reši.

Zajček ji deje: »Sto krat hvala! Le pojdi naprej, sreča te bo spremljala.«

Ko je Milica že daleč, daleč, ji pritava nasproti betežen starček. Od mraza se trese in težko prestopa po globokem snegu.

»Oh, deklica ljuba, tako sem lačen, usmili se me!«, zastoka starček.

Milica pobrska po žepu in najde suho skorjico. »Vzemite, nič drugega nimam!« Starček se zahvali in pravi: »Dobro srce imaš otrok. Kam si namenjena v tej tanki oblekici?« Milica mu reče:

»Oh, mačeha me je poslala v gozd po rdeče jagode. Če jih ne prinesem, ne smem več domov.«

Starček:

»Sredi gozda raste najvišja in najlepša jelka. Tu imaš nekaj drobtinic s svoje skorjice. Potresi jih po snegu pod jelko! Nabrala boš jagod polno košarico in še jih bo ostalo.«

Milica se zahvali starčku in steče dalje. V gozdu je bilo topleje. Ko je spela v hrib, so se veje razmikale pred njo in ji kazale pot. Ni bila niti trudna niti lačna.

Dospe do jelke. Bila je čudovito ponosno drevo. Njene košate veje so segale skoro do tal in se širile na vse strani.

Milica potrese drobtinice, kakor ji je velel starček, in glej čudo! Kar pred njenimi očmi je sneg skopnel, travica pognala, ozelenela, rožice vzcvetele. Med njimi se je rdečilo na tisoče in tisoče debelih zrelih jagod.

Milica zaploska z ročicami, poklekne in nabere zvrhan košek jagod. Tudi sama se jih je najedla. Že se je mračilo. Milica se napoti proti domu. Na nebu zažarijo zvezde. Milica jih gleda in misli:

»Kako so lepe in svetle!«

Tedaj se utrne zvezdica. Žareč trak se zariše čez nebo. Zvezdica leti, leti in prileti Milici naravnost na čelo. Čudovita svetloba se razlije krog deklice. Ko se Milica približa domu, zapoje petelin:

»Kikirikiii, Milica z zvezdo domov hiti! «Presenečeni odpreta mačeha in Berta vrata. Njune nevoščljivosti in zlobe ni konca ne kraja.

Kaj se je potem zgodilo,boste, dragi Cicibani, izvedeli prihodnjič.

ZANIMIVOSTI PO ŠIRNEM SVETU

Med diplomskim izpitom je zahteval pivo

Angleške univerze so znane med drugim po čudnih običajih in predpisih. Nekateri od teh predpisov so stari tudi po več sto let in se že zdavnaj ne upoštevajo več. Vendar sta bila dva takšna predpisa pred nedavnim izkopana iz pozabljenja na zelo dramatičen in smešen način. Nek študent oksfordske univerze je izbrskal iz starega univerzitetnega arhiva predpis, ki izvira še iz srednjega veka in odreja, da servira vodstvo vseučilišča študentom, ki polagajo diplomski izpit, na svoje stroške nekaj vrčev piva, da bi se diplomanti bolje zbrali in premagali strah.

Ko je omenjeni študent zahteval med diplomskim izpitom pivo, so se mu profesorji sprva smejali. Po dokazu, da obstoji tak prepis, je pivo dobil. Medtem pa so profesorji tudi sami pobrskali po arhivih in rezultat je bil, da je moral domiselni študent plačati 14 funtov kazni, ker je prišel k diplomskem izpitu brez meča.

Na svetu je 15 milijonov vojnih invalidov

Po podatkih svetovne federacije bivših borcev je na svetu 15 milijonov vojaških invalidov. Od tega je 7 milijonov žrtev poslednje vojne.

Vsako sekundo dva otroka več

Vsako sekundo se rodita na svetu dva otroka, ali točneje 2,08 otrok. To pomeni, da se rodi sleherni dan okoli 180.000 otrok.

Po statistiki umre na zemlji 125.000 ljudi dnevno, se pravi, da ima naš porast vsaki dan 55.000 prebivalcev več.

Dostojevski ponovno na filmskem platnu

Številnim scenarjem, izdelanem po romanu Dostojevskega »Zločin in kazen«, so pridružili Francozi še enega. Film se že izdeluje.

Kopiranje fotografije brez temnice

Pred nedavnim so na neki mednarodni tehnični razstavi v Ameriki prikazovali poleg drugih tehničnih novosti tudi zanimivo napravo, ki omogoča razvijanje in kopiranje fotografije brez temnice. Ves kemični postopek se razvija v notranjosti te naprave, voditi pa ga je mogoče od zunaj, tako da aparata ni treba odpirati. Proces od vstavitve filma do izdelave pozitiva ali kopije traja vsega skupaj eno samo minuto.

Med fotografi — amaterji je za to praktično napravo ogromno zanimanje, saj bi jim le-ta omogočila razvijanje slik celo pod vedrim nebom. Za aparat so se iz razumljivih razlogov začeli zanimati tudi predstavniki ameriških vojnih oblasti, tako da ga bodo kmalu začeli množično proizvajati. Zaradi serijske proizvodnje bo naprava zelo poceni.

Zdravilo proti starosti

Član zdravniškega kolegija v New Yorku je po dolgoletnih poizkusih, prišel do zelo zanimivih zaključkov o vlogi jeter pri staranju. Njegovi rezultati in rezultati, ki jih je dobil od številnih medicinskih ustanov po svetu, kažejo, da ima 60 odstotkov starejših ljudi okvare na jetrih. Obolenje, ki jih bolniki niti ne čutijo, povzročajo prehitro staranje, telesno onemoglost, različne živčne in druge motnje in na zadnje celo smrt.

V sodelovanju z drugimi zdravniki in kemiki, je ta zdravnik iznašel novo zelo učinkovito zdravilo za jetra, ki so ga nazvali »zdravilo proti starosti«. Zdravilo povzroča zopet normalno funkcioniranje jetr in preprečuje zamaščenje le-teh, vendar se ga mora uporabljati po zdravniških predpisih.

Sladkorno bolni in A vitamini

Opaziti je, da se sladkorno bolni hitreje starajo kakor drugi ljudje, ker organizem ne more priti do zadostnih količin vitamina A. Zaradi tega sladkorno bolnim prezgodaj poapnijo arterije in postanejo senilni. Zdravniki so delali poskuse na sladkorno bolnih podganah in ugotovili, da njihovi organizmi niso bili sposobni absorbirati nekaterih vitaminov, neobhodno potrebnih tudi človeškemu organizmu; zato priporočajo, da sladkorno bolni jemljejo večje količine vitamina A.

Dve Mona Lizi

Neki Njujorčan je ponudil mestnemu odboru Firenbach v prodajo doslej nepoznan portret Mona Lize z zagotovilom, da je Leonarda da Vincija »Gioconda«, ki jo hrani Louvre, le druga verzija portreta famozne žene s skrivnostnim nasmehom.

3

Zgodbe iz stare Krope

Zapisal mojster Brtoncelj

Boj za koze

Pri Hanzovih so jih imeli največ. Kar šest jih je meketalo v hlevčku, ki se je skromno stiskal za hišo.

Redno vsako jutro je prišla domača hči Micka z golido in pričela molžo, najprej pri stari Beli, ki je bila privezana tik za vrati, potem pa po vrsti do zadnje, ki so ji rekli Pisana, in je imela svoj prostor že čisto v kotu.

Približno isti čas se je vzdignil izza mize tudi oče Hanza, pospravil že preštete žeblje, namenjene v Kranj za prodajo, odnesel posodo za žgance v vežo, potem pa oddrsal v hlev pogledat, če je Micka že končala.

Skupno sta odvezala koze, obesila Beli, ki je bila vodnica, zvonec na vrat, potem pa je stari snel s police pastirski rog in odprl hlevska vrata na stežaj. Koze so odskakljale na vajeno pot po klancu navzdol, Hanza pa je zatrobil na rog, znak, na katerega so tudi drugi lastniki koz začeli odpirati svoje majhne staje.

Po trgu je prišel pastir Ravsman. Visoko je vihtel palico štekljačo nad prerivajočim se tropom in kričal besede, katerih razen koz ni razumel nihče. Počasi se je čreda zbrala in uredila. Bela je zacingljala z zvoncem in trop se je začel pomikati proti Kotlu. Toda Ravsmanu je bilo kmalu dovolj, zarentačil je, dvignil palico in mladež jo je pobrisala nazaj. Pri zgornji Fužini je zavila čreda čez brv v Natov rob, kjer se je začela pasti, pastir pa je krenil po oglarski poti do »Mela«. Tam je počakal, da se je čreda pripasla do njega, potem je pa odšel še više na »Vreteno«, in še naprej po Jožetovem robu na »Vodice«. Če je bilo lepo vreme, je sedel na vrhu v mehkem mahu, če je pa deževalo, se je stisnil v napol podrti »kolparen«, nažgal čedalco ali založil čik in se prepustil sanjarenju.

Čez čas je stopil na rob, nastavil dlan na usta ter zavpil v globel: Psskaa, psskaa, sek, sek, sek!

Koze so prihitele in kmalu je bil zbran ves trop na vrhu. Žival je polegla in prežvekovala, pa tudi pastir se je zleknil in zadremal. Davno je že odzvonilo poldne, ko se je prebudil. Odprl je torbo in pojužinal kos kruha. Iz doline gori je bilo slišati zamokle udarce težkega fužinskega »norca«, ura je bila že čez dve.

Spravil je čredo na noge, je počasi gnal ob robu gore skozi kroparske parte in pozno popoldne se je čreda spustila skozi zeleno dolino v Kotel nazaj.

Za svojo službo je prejemal pastir vsak dan 25 krajcarjev in zajtrk pri enem od kozjih lastnikov. Pri zajtrku si je odrezal še pošten kos kruha za južino; drugih posebnih izdatkov za hrano ni imel, torej mu je ostal še marsikak četrtak za žganje in tobak.

Svojo službo je vršil nad vse vestno in v splošno zadovoljnost kovačev kozarjev, ki so imeli dovolj mleka za na žgance in za na kašo in vsako leto okrog Velike noči tudi kozličkovo pečenko. Pozimi seveda ni bilo s pašo nič, kozice so imele bolj postne dneve, grizle so vevnike ali prazne jasli. Ko pa je skopnel sneg, je prilezel izza peči pastir in Hanza je zatrobil.

Tako je bilo leta in leta.

Naenkrat pa je prišlo drugače. Od visoke gosposke je izšlo pisanje, opremljeno z velikim pečatom in podpisano od cesarske roke, da je prepovedana za vedno paša po gozdovih, ker povzročajo koze lastnikom veliko škodo na mladem drevju. Lastniki gozdov so bili pri nas že od nekdaj predvsem fužinski in kovaški gospodje.

Do tedaj niso branili pasti v svojih gozdnih parcelah. Šele, ko je izšla postava, so se spomnili na veliko škodo, ki jo jim povzročajo koze.

Kakor eden, so nastopili vsi zoper pašo in zoper koze, pripravljeni tvegati vse, samo da se izvede do pike nova postava na vse večne čase.

Silen krik in borbo za staro pravico pa je dvignila tudi stranka kozarjev, ki sicer ni imela na svoji strani denarja, zato pa tem številnejše pripadnike in zagovornike, ki so na vseh merodajnih in nemerodajnih mestih povdarjali silno krivico, ki bo povzročena z novo postavo.

Lažje je bilo seveda gospodom, ki so po večini znali gosposki tolmačiti svojo zadevo v jeziku, kateri je bil takrat v uradih najbolj poznan.

Kozarji pa na svojo žalost niso znali stopiti pred gosposko tako, da bi jih dovolj in pravilno razumela. Srečen slučaj jim je dal v pomoč Lovrihovega Ceneta. Bil je sicer sin gospoda, ki je imel hišo, delež pri fužinah in precej žebljarjev. Oče je poslal nadebudnega sina v šole, pa ni dočakal, da bi ta zapel: Dominus vobiscum, kakor je želel, moral je prej s sveta. Zdaj je Cene obesil šolanje na klin, prepričan, da

Pravni nasveti

Pokojninska preredba

A. P. Kranj. — Ste izučena šivilja, pa niste samostojno izvrševala obrti, temveč ste bili kasneje preko 20 let v delovnem razmerju pretežno kot tovarniška delavka, še pred vojno pa več kot 4 leta tudi šivilja pletenin in konfekcije. Pred kratkim ste dobili od Zavoda za socialno zavarovanje odločbo o prevedbi pokojnine, ki Vam priznava le svojstvo polkvalificirane delavke. Vprašujete, ali je prevedbena odločba pravilna in kaj naj v nasprotnem primeru ukrenete.

Odgovor: Če ste bili upokojeni v času pred 16. februarjem 1950, se za prevedbo upošteva le strokovna izobrazba, kakor jo že ugotavlja tedanja odločba ter v tem primeru Vaši kvalifikaciji ne morete ugovarjati. Če pa ste bili upokojeni po navedenem datumu, pa je za razvrstitev v pokojninske razrede odločilna strokovna izobrazba delavca, nadaljnji pogoj pa je, da je delavec vsaj 3 leta tudi opravljal tako delo, za katero je potrebna dotična strokovna izobrazba. Pri tem ni važno, ali je imel izobrazbi ustrezno — vsaj triletno — zaposlitev tik pred upokojitvijo ali pa prej. Če ste izučena šivilja in če ste omenjena 4 leta res kot šivilja pletenin in konfekcije tudi izvrševali tako delo in bi delodajalec za tisto delo ne mogel uporabiti neizučenih delavk, potem imate pravico, da se vas prevede kot kvalificirano delavko, kar bi imelo pri neizpremenjenih ostalih okolnostih za posledico razvrstitev v za 3 razrede višji pokojninski razred.

Nepravilno prevedbeno odločbo je mogoče izpodbijati le v roku 15 dni po njeni vročitvi s pismenim ugovorom na Republiški zavod za socialno zavarovanje v Ljubljani. V ugovoru je treba navesti okolnosti, zaradi katerih smatrate, da bi Vam morala biti priznana višja kvalifikacija, obenem pa priložiti vse dokaze (n. pr.: spričevalo o izučitvi obrti, potrdila delodajalcev o tem, da ste bili zaposleni kot šivilja). Dokaze priložite v prepisu, ki Vam ga brezplačno overi sodišče. Pismo oddajte priporočeno!

Zdravniški nasveti

Žariščna infekcija

Tov. Ž. M. — Kaj naj razumemo pod žariščno (fokalno) infekcijo, o kateri sem često slišal od laikov in zdravnikov?

Fokalozo, ki zajema fokalno infekcijo in fokalno toksikozo, še vedno proučujejo. Pod fokalozo razumemo skupek vseh bolezenskih pojavov, ki so posledica skritega, kroničnega, nekje v telesu ležečega infekcijskega žarišča. Proizvod žarišča so bakterije. Pri presnovi in razpadanju bakterij se sproste kot proizvod žarišča razni strupi toksini. Ti pridejo po različno dolgih obdobjih v telo po krvnih žilah, mezgovnih žilah ali z možgansko tekočino. Vmes je žarišče potuhnjeno in klinično nezaznavno. O fokalni infekciji govorimo, če bakterije same vderejo v krvotok in povzroče bolezen, o fokalni toksikozi — zastrupljenju — pa, če pridejo samo njih proizvodi (toksini) v telo kot povzročitelji obolenj. Poznamo celo vrsto bolezni, ki jih smatramo danes kot fokalno povzročene: od bolezni gibalnega aparata (kot reumatizem) do bolezni srca, ožilja, ledvic, oči in črevesja. Za fokalno toksikozo govori dolga vrsta nedoločenih splošnih znakov: močna utrujenost kot da bi bil stepen, povišana občutljivost za vremenske spremembe, jutranja zatrdelost in okorelost sklepov, povečano znojenje, nenavadna potreba po spanju, rahlo povišana telesna toplota, često utripanje srca, motnje želodca itd. Kot sedež žarišča pridejo praktično v poštev predvsem zobje, žrelnica in nosne votline, včasih tudi žolčni mehur, prebavila in sečila. Ozdravljenje ali odstranitev žarišč odpravi izzvane bolezni, ker odpade stalno draženje po njih klicah, strupih in tujih beljakovinah, ki so izzivale reakcijske spremembe v raznih organih. Seveda ni vedno lahko odkriti pravega žarišča za posamezno bolezen in tudi niso vse bolezni žariščnega izvora. Danes poznamo že več načinov za razpoznavo tlečih žarišč, upati pa smemo, da nam bo nadaljni, nagli razvoj medicinskih ved dal nove, izboljšane metode razpoznave in zdravljenja fokalnih bolezni.

Nasveti • Kotički • Križanka

Križanka

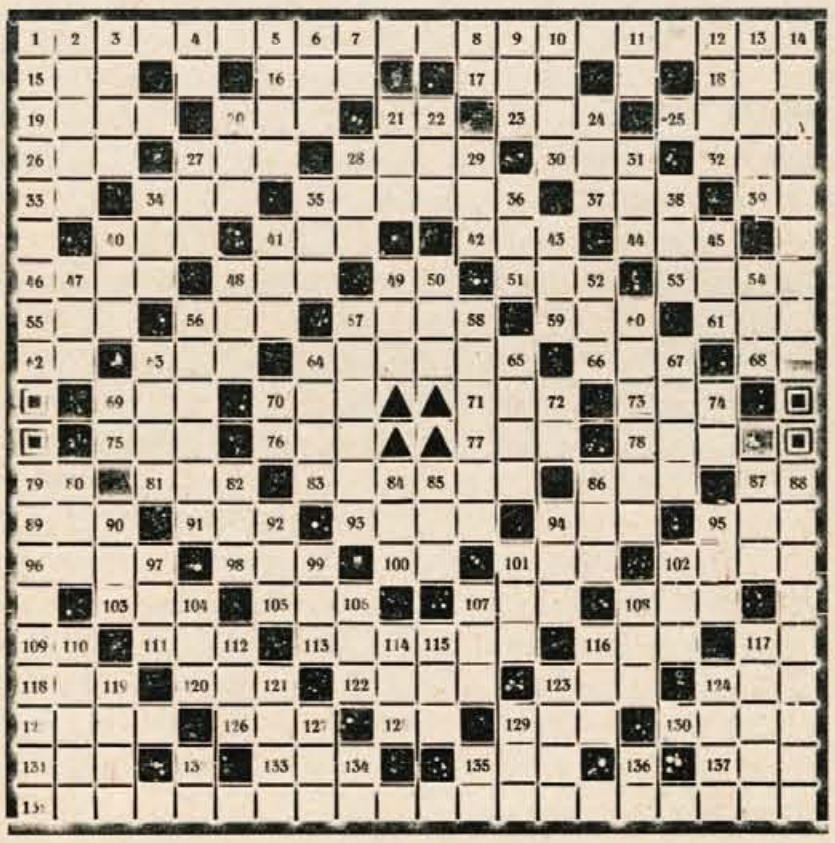

Vodoravno: 1. Naslov slov. pesnika; 15. škoduje železu; 16. trije samoglasniki; 17. število; 18. pristanišče na Finskem; 19. znana tovarna v Celju; 20. vezalka; 21. predlog; 23. vrba žalujka; 25. spona; 26. cele; 27. doba; 28. čistilna potrebščina; 30. ptič; 32. zemlja; 33. dva samoglasnika; 34. ima vsak; 35. moško ime; 37. mesto v Franciji; 39. njemu (nemško); 40. pesnitev, 41. morska žival; 42. prva žena; 44. zaimek; 46. ribniški izraz; 48. svojilni zaimek; 49. mesto ob istoimenski reki v Srbiji; 51. tovarna v Kamniku; 53. zabava; 55. pol igrače; 56. izraz pri nogometu; 57. sad; 59. predstojnik samostana; 61. član izumrlega naroroda; 62. kratica za delavski list; 63. ptica; 64. mesto v Sloveniji; 66. moli (lat.); 68. dva samoglasnika; 69. vas pri Ljubljani; 70. mornarski znak za pomoč v nevarnosti; 71. moško ime; 73. časomer; 75. igralne karte; 76. del zemljišča; 77. pevski glas; 78. zabavišče; 79. kratica za število; 81. srbsko moško ime; 83. reka v Jugoslaviji; 86. posoda; 87. začetni črki slov. pesnika; 89. bodica; 91. žensko ime; 93. mesto v Latviji; 94. del cerkve; 95. gospod (nemško); 96. moško ime; 98. zaimek; 100. primorska članica; 101. velika riba; 102. častno za vsakogar; 103. sv. pisemski trpin; 105. bivša tovarna v Kranju; 107. kulturna rastlina; 108. sočivje; 109. kratica za evrop. države; 111. voznikova potrebščina; 113. boginja umetnosti; 116. detonacija; 117. krajevni prislov; 118. morje (angl.); 120. vprašalnica; 122. Verdijeva opera; 123. tuj izraz za srečko; 124. zamašek; 125. trospev; 126. predlog; 128. predlog; 129. posada; 130. znan godbenik in skladatelj; 131. trije enaki samoglasniki; 133. žensko ime; 135. kratica za otroški; 137. nebesa; 138. kulturna ustanova v Kranju.

Navpično: 1. industrijski kraj v Sloveniji; 2. del voza; 3. barva igralnih kart; 4. zaimek; 5. cerkveni okoliš; 6. podzemska naprava; 7. dva enaka samoglasnika; 8. latinski veznik; 9. gl.; 126. vodoravno; 10. mesto ob Gardskem jezeru; 11. prislov; 12. prislov; 12. vodne živali; 13. znano italijansko taborišče; 14. mesto v Sloveniji; 20. agregatno stanje vode; 21. krojaška potrebščina; 22. veznik; 24. mesto na Tirolskem; 27. žensko ime; 28. šahovski izraz; 29. del voza; 31. gora v Primorju; 34. žensko ime; 35. glodalec; 36. rimski pozdrav; 38. kratica za avtobusno podjetje; 40. zaimek; 41. poganjek; 43. oče; 45. strast; 47. član družine; 48. obvešč. oddelek v NOV; 49. mesto v Nemčiji; 50. vrednostnica; 52. gl. 18. vodoravno; 54. število; 56. gora na Gorenjskem; 57. protestantski duhovnik; 58. žel. postaja Ljubljana—Trst; 60. slov. reformator; 63. poljsko orodje; 64. zamašek; 65. trebušna bolezen; 67. mesto v Romuniji; 69. trdilnica; 70. kratica za sveti; 72. kratica za doktor teologije; 74. površinska mera; 79. telovadni izraz; 80. naselje; 82. moško ime; 84. mesto v Italiji; 85. turški plemič; 86. izraz v matematiki; 87. poslanec; 88. žel. postaja na progi Ljubljana—Kočevje; 90. velika ptica; 92. žensko ime 3 skl.; 94. začimba; 95. mesto na Češkem; 97. suženj; 99. uraden spis; 101. ptičji glas; 102. pristaniška naprava; 104. govedo; 106. trije enaki samoglasniki; 107. krajevni prislov; 108. neobut; 110. nasilje; 112. Prešernov prijatelj; 114. ime papeža; 115. gora v Grčiji; 116. tlak; 117. šahovska figura; 119. različni samoglasniki; 121. drevo; 123. angleški plemič; 124. kratica za čaršijo; 127. moško ime; 129. zaimek; 132. podredni veznik; 134. kratica za avgust; 135. staroslovanska pijača; 136. kratica za mlajši.

GORENJSKI PIONIR

Dan borbe v moji rojstni vasi

Ali vsi poznate Lom? To je gorska vasica, ki leži med Storžičem, Kokovnico, Konjščico in Javornikom. Zadnja svetovna vojna je tudi Lomu prinesla veliko novega. Lom je bila vas, po kateri so podnevi hodile nemške patrulje, ponoči pa partizani.

Zgodilo se je, da so Nemci upozorili veliko hajko na partizane, ki so se utaborili v okolici Loma. Nemci so prišli v Lom, a partizani so jih že pričakovali z nabitimi puškami in mitraljezi v Zgornjem Lomu. Pričela se je huda bitka. Nemci so se poskrili v prvih hišah in streljali skozi okna, partizani pa kar izza dreves ali vogalov spet nazaj. Prebivalci hiš so bili seveda v velikem strahu in nevarnosti. Ves dan bitke so bili stisnjeni pod veliko kmečko pečjo. To jim je bilo edino zavetje. Nemci so na ves strah popili kmetom vse žganje in mošt in nato po stanovanjih vse ponesnažili.

Proti poldnevu se je zmaga nagnila na stran partizanov. Nemci so takoj poslali po pomoč. Pa se je privalilo Nemcev kakor listja in trave. Streljali so kar na slepo, čeprav ni bilo nobenega partizana. Pobrali so tiste svoje mrtve pajdaše in jih odnesli v Tržič.

Tudi partizanov je bilo nekaj ranjenih in dva mrtva.

Kar oddahnili smo se zvečer, ko je streljanje ponehalo, in ko so partizani prišli skozi vas in gnali pred seboj Švabe.

Žal nam je le mrtvih partizanov.

Meglič Angela
III. b razred gimn. v Tržiču

Dragi Kosobrinček!

Pisal si zakaj Te nič ne vprašamo in če že vse vemo. To ni res! Jaz bi Te že zdavnaj kaj vprašala, toda nisem imela priložnosti. Zato Te bom danes.

Vprašati Te moram, kakšne načrte imaš za to leto. Ali boš igral še v kakšnem filmu, to se pravi, ali nas boš s Kekcem in z drugimi igralci še kaj razveselil? Pri vsem, kar imaš v načrtu, Ti želim mnogo uspeha, predvsem pa zdravja, da boš zmogel vse težave, ki jih boš imel pri delu.

Maruša Perko

Uganke

1. Glej, vsa sem rjava.
   Ko se topim,
   vsa zažarim
   kot zarja prava.

2. Vse dni, noči gorim
   in rjavo snov topim;
   če ne poznaš me še,
   na Jesenicah najdeš me.

3. Brez odiha, brez odmora
   vroči plamen v meni žge.
   Sem svetlejša kakor zora,
   ko iz mene jeklo vre.

Pionirji! Rešitve ugank pošljite na uredništvo. Trem rešitvam bodo dodeljene knjižne nagrade.

je očetov kupček dovolj velik, in da je laže igrati fužinskega, kot pa duhovskega gospoda. Še preden pa se je vsestransko uživel v ta novi poklic, se je kupček raztajal kakor sneg na pomladanskem soncu in Cenetu ni ostalo od gospoda ničesar več, razen belih rok in žejnega grla. Da se je v tem sporu pridružil kozarjem, je odločila predvsem njegova praktična plat: Kdor bolje plača, tistemu služim. In on je dobro vedel, kje je bolj potreben in plačan. Široko je sedel za mizo, praznil poliče in pisal prošnje in pritožbe na gosposko, da so se kresale iskre. Ko je uvidel, da s samim črnilom ne bo mogel omajati postave, je zbral skupino najbolj razboritih kozarjev in jih odpeljal v Ljubljano. Skinim prošnjam te deputacije tudi oblast ni mogla naravnost odreči, zato je obljubila poslati komisijo, ki naj na licu mesta preišče zapleteno zadevo. V pričakovanju te komisije in upanju na zmago sta nestrpno živeli obe stranki. Boj in sovražnost sta se stopnjevala od dne do dne. Še nikdar do tistih mal niso gospodje pritiskali žebljarjev, kakor tiste dni. Pri prevzemu blaga, pri obračunu, pri vagi in prodajalni, povsod se je čutila njihova močna roka. Seveda so pa znali tudi žebljarji poiskati sredstva, da so vrnili milo za drago.

Bilo je v nedeljo zvečer v gostilni »Pri Marički«. Prihodnji teden bi težko pričakovana komisija morala priti in številni gosti so glasno razpravljali, komu v prid se bo izrekla. Vrata iz prostorne hišterne v kamro so bila odprta. Tudi tam je za belo pogrnjeno mizo sedela večja družba gospodov, ki so očividno imeli isti pogovor.

Nad pivce je legalo vzdušje razlite pijače ter tobakovega in petrolejevega dima.

»Jaz lahko prisežem«, je glasno poudarjal pastir Ravsman, »lahko prisežem v Radovljici pa tudi na Dunaju, da koze ne napravljajo nobene škode. Lahko pride pogledat ne samo komisija, ampak tudi sam cesar, pa bo videl, da se nobena žival ne dotakne drevja. Tukajle moj tovariš Groga lahko pove, ko je zadnjič tri dni z menoj pasel, če ne govorim resnice.«

Za pričo poklicani tovariš je napravil globok pogled v polič in nato potrdil pastirjeve besede za pravo, živo resnico.

Od gornjega konca mize je učeno posegel v razgovor Cene: »Vsa škoda, o kateri govoričijo naši magnatje, je izvita iz trte, in mi bomo gosposki lahko dokazali, da je pravica na naši strani. Nič se nam ni bati, možje, naša zadeva dobro stoji. Na dobro zdravje, France! Le ne glej tako žalostno, ne bo ti Gašperin požrl tvoje koze, ne!«

Cene je trčil z možakarjem, ki je sedel sam zase v kotu in napeto poslušal one v hišterni in v kamri. Začrnela lopatasta desnica, s katero je dvignil kozarec, je izdajala njegov poklic. Bil je cajnar, pod kladivom je vlekel cajne za kovače. Naporno enostransko delo mu je zvilo noge tako, da pogled nanj ni bil preveč mikaven. Ker je bil tih in vase zaprt človek, ni bil pri delavcih bogve kako priljubljen. Cene ga je klical za Franceta, toda drugi so ga navadno klicali

za Putapajo. (Ime spominja na Rusa, pa je bil čistokrven Kropar, za kar imamo dokaze). Ko je bil še otrok, je nekje na gredi videl kuro in jo pokazal materi: »Mama, puta pa aja!« Od tedaj so ga klicali za Putapajo. Svojih ljudi ni imel, edina stvar na svetu, ki mu je bila pri srcu, je bila kozica in pa kozarček, tega je tudi močno cenil.

Draga Marušal

Veš, kar odkrito Ti povem, a samo na uho, da drugi ne bodo slišali: Še bi rad igral s Kekcem in Mojčico, a kaj, ko me ta nesrečni Bedanc še vedno zasleduje. Toliko strahu sem prestal, a kakor hitro bi zvedel ta silak, da spet igramo, bi bil tudi on takoj zraven. Spet bi se ga moral bati. Čeprav sem že star, vendar še rad živim, ko vem, da me imate vsi otroci radi. Zato se bom letos v Kranju odpočil in si nabral novih moči in poguma. Morda se bom v prihodnjem letu lahko postavil celo proti Bedancu. Močno si želim, da bi postal zelo, zelo močan in zelo, zelo pogumen, tak, da bi bil kos Bedancu (pa filmski kritiki tudi).

Lepo Te pozdravljam **Tvoj Kosobrinček**

Nekaj za žene

Kakšno obleko naj nosim?

Majhne in polne ženske naj si izberejo obleke, ki imajo same navpične linije, okraski in podrobnosti pa naj bodo čim manj vpadljive. Pretirano visoke pete na čevljih majhne rasti ne bodo prikrile, zlasti, če bo v njih noja nerodna. Priporočljivi pa niso niti športni čevlji brez peta.

Majhne, drobne ženske naj si izbirajo kroje, ki nekako podaljšujejo postavo. Izbirajo naj si zmeraj marne linije in detajle in se izogibajo pisanega blaga. Zanje je primerna obleka brez pasu ali z zelo ozkim pasom, ki se prilega telesu.

Visoke, močne ženske naj nosijo obleke iz dveh delov ali kostume.

Visoke vitke ženske naj se kakor visoke in močne izogibajo nemirnih linij, ki podčrtavajo višino. Za vitke pa je priporočljivo, da si izberejo kroje z vodoravnimi linijami.

GLAS GORENJSKE

Med Grintovcem in Ljubljano

Šport ★ Šport ★ Šport

Petdesetletnica PD Jesenice

V začetku februarja 1953 bo minilo 50 let, odkar je bila ustanovljena podružnica Slovenskega planinskega društva na Jesenicah. V tisti dobi klasičnega planinstva so Jeseničani posečali le predgorja in vrhove Karavank. Le redki so bili, ki so se v tistih časih povzpeli na Triglav, Kukovo špico in na Križke pode, da o vzponih na Škrlatico, Špik in na Jalovec niti ne govorimo.

Med prvimi planinci so bili pokojni Franc Šuka, Anton Kerstein in Franc Pavlin. Njim so sledili bratje Čop, Jože Ravnik, Ivan Šetinc in Kosmač in še cela vrsta drugih prijateljev gora. Veliko propagando za razvoj planinstva pa je napravil pokojni Franc Pavlin, ki je s krasnimi fotografskimi posnetki prikazal lepote naših planin širnemu svetu.

Po prvi svetovni vojni se je delo Planinskega društva Jesenice še bolj razmahnilo. Mladi alpinisti so naskočili vse vrhove Julijcev in se tudi povzpeli na vrhove Centralnih švicarskih Alp. Iz vrst drznih alpinistov so se razvili tudi dobri šmučarji in gorski reševalci.

Program 50-letnega delovnega jubileja bo zel oobsežen in pester. Izšla bo posebna številka »Planinskega vestnika«, ki bo s članki in številnimi slikami prikazala nastanek enega izmed najbolj delavnih planinskih društev v državi. Jeseniški planinci bodo v prvi polovici avgusta 1953, v času medrepubliškega izleta vseh planincev Jugoslavije v Vratih — pripravili jubilejno razstavo o delu in razvoju planinstva, alpinizma in gorske reševalne službe na Gorenjskem. V tistih dneh bodo odprli tudi edinstveno jubilejno pot skozi obe Prisojnikovi okni. PD Jesenice ima tudi v načrtu graditev velikega planinskega hotela na Vršiču, ob razvodju savske in soške doline, ki bo privabljal planince iz vse države v najlepši predel našega planinskega sveta.

Na račun jeseniške pošte

Ekipa športnikov z Jesenic bi morala v nedeljo gostovati v Kranju. Kranjčani so morali to prireditev odpovedati. Zato so poslali v četrtek Jeseničanom zadevno obvestilo. Toda pismo je romalo do Jesenic polne štiri dni in je bilo naslovniku dostavljeno šele v ponedeljek. Seveda so Jeseničani v nedeljo zastonj potovali v Kranj, s čimer so imeli nepotrebne stroške, zamudo časa in mnogo jeze na račun pošte. Iz prejetega dopisa je razvidno, da je bil pravilno naslovljen in da je **bil že v petek na Jesenicah.** Zato je toliko manj razumljivo, zakaj dopis ni prišel pravočasno naslovniku v roke.

Drug primer je sledeč: V Zagrebu so 1. januarja ob 16.30 predali brzojavko, ki pravi, da potuje 2. januarja skozi Jesenice državna reprezentanca, katero naj nekdo pričaka na železniški postaji zaradi neke zadeve. Brzojavka je bila dostavljena naslovniku šele 3. januarja ob devetih, torej takrat, ko je bila državna reprezentanca že domala v Parizu. Kaj so si mislili državni reperzentantje ob prihodu na Jesenice, ko jih nihče ni pričakoval, si pač lahko predstavljamo.

Verjetno navedena primera nista osamljena. Dejstvo, da potuje pismo od Kranja do Jesenic štiri, brzojav od Zagreba do Jesenic pa dva dni, nam dokazuje, da na jeseniški pošti nekaj ni v redu in bi bilo potrebno zadevo globlje raziskovati, da ne bo zaradi nekaterih neodgovornih posameznikov padala slaba luč na ostale vestne in marljive poštne uslužbence.

Šah

ŠAHOVSKO PRVENSTVO KRANJA

Šahovski turnir za prvenstvo Kranja za leto 1953 se bliža koncu. Na njem sodeluje trinajst igralcev, prvo-, drugo- in tretjekategornikov. Turnir se vrši v novi igralnici pri Jelenu.

Doslej si je nabral največ točk tov. Misjak Karl in sicer 10½ ter si s tem že zagotovil prvo mesto. Po 7 točk imata lanskoletni prvak Pogačnik in Fucherl.

Turnir bo v ponedeljek zaključen, nakar se bo začel nov turnir četrtokategornikov. Prijave je poslati na tajništvo šahovskega društva Kranj ali ustmeno vsak ponedeljek, sredo in petek v igralnici. Turnirja se lahko udeleže tudi igralci iz okolice.

ZAHVALA

Prireditveni odbor za Novoletno jelko Žirovnica se zahvaljuje vsem podjetjem in organizacijam za denarno pomoč ter vsem sodelujočim, ki so pripomogli k tako uspešni izvedbi prireditve.

IZ ŽIVLJENJA DOMŽALSKE »SVOBODE«

Okoli 60 deklet in žena se je že prijavilo za sodelovanje v mešani pevski zbor domžalske »Svobode«, dočim je odziv pri moških še zelo slab. Vsekakor pa bo požrtovalnemu pevodji prof Habetu uspelo premagati tudi to težava z vključevanjem dobrih mladincev v ta reprezentativni pevski zbor. Delo v dramskem odseku je v polnem teku in izbrani igralci študirajo Jurčičevega »Desetega brata«. Ljudska univerza, ki tudi deluje v okviru društva, pa je imela letos že pet predavanj. Knjižnica je pred selitvijo v nove prostore, ki jih bo imela v novem občinskem poslopju v središču Domžal.

Novi občinski ljudski odbor v Domžalah kaže veliko zanimanje za dvig kulturnega življenja na svojem območju, kar je razvidno iz tega, da je »Svobodi« nakazal 200.000 dinarjev za nabavo novih stolov v Godbenem domu, godbenemu odseku pa 20.000 dinarjev

CESTA OD »INDUPLATI« DO MENGŠA NUJNO POTREBNA POPRAVILA

Občinska cesta od »Induplati« v Jaršah do Mengša je v skrajno zanemarjenem stanju. Polna je kotanj in popolnoma razrita od velikega prometa. Kdo je poklican, da se spomni tudi nje? Po tej poti hodi dnevno peš in se vozi s kolesi polno delavstva, ki dela v »Induplati« in le delno na železniško postajo. Javnost, predvsem pa delavstvo v Megšu in Loki ter okolici se čudi, zakaj delovni kolektiv »Induplati«« ne vidi potrebe, da bi prispeval iz sklada za prosto razpolaganje potreben znesek denarja, da se končno odpravi takšno stanje. Občina pa bi morala potem poskrbeti, da se cesta pravilno preuredi, razširi in dobi nočno razsvetljavo. Menda je v interesu enih kot drugih, da se čimpreje pristopi k uresničitvi te zamisli.

SLEHERNEGA ČLANA KOLEKTIVA SO SEZNANILI Z NOVIM TARIFNIM PRAVILNIKOM

V Podjetju Kamnik imajo že izdelan nov tarifni pravilnik. Pravilnik je zelo obsežen in predvideva plače vsem delavcem, ki so zaposleni na raznih področjih dela v podjetju. Z izdelavo novega tarifnega pravilnika je bil seznanjen sleherni član delovnega kolektiva, kajti komisija, ki ga je sestavljala, je šla od človeka do človeka in zdaj je tako izdelan izstavljen na ogled vsem. Komisija je dozdaj prejela že nekaj dobrih predlogov, ki jih bodo pri dokončni izdelavi pravilnika upoštevali, ker hočejo izdelati resnično dober tarifni pravilnik, kateri bo pravilno izkoristil plačni fond.

SMRTNA NESREČA

Tragičen dogodek se je pripetil v Šmartnem v Tuhinjski dolini. Miner tov. Hribar je položil mine pri razstreljevanju skal. Ker neka mina dolgo ni eksplodirala, je bil prepričan, da je neuporabna. Vprav, ko se je približal, da jo pobere, je eksplodirala. Njegova tragična smrt je vzbudila splošno sočutje.

KOMAJ SO PRVEGA ZAKLJUČILI ŽE PRIČNO Z DRUGIM

V oktobru začeti gospodinjski tečaj so v Železnikih v soboto, 4. januarja uspešno zaključili. Dekleta so učne uspehe prikazala z bogato in zelo okusno aranžirano razstavo v treh gimnazijskih učilnicah.

Da je tečaj res vsestransko uspel, imata največ zaslug učiteljici Simoničeva in Košmeljeva, ki sta se zavezali sodelovati tudi pri drugem tečaju, katerega bo obiskovalo okrog 30 deklet. Navdušenje za izpopolnitev gospodinjskega znanja je zelo veliko, tako da bodo drugi tečaj začeli že prihodnji teden.

ZARADI MLADOSTNE NEPREMISLJENOSTI STA IZGUBILA ŽIVLJENJE

Preteklo nedeljo zvečer se je v Lazah v Tuhinjski dolini pripetil dogodek, ki je zaradi mladostne nepremišljenosti in nerazsodnosti mladoletnika terjal dvoje življenj.

17-letni V. H. iz Tuhinja se je poiskušal približati 16-letni R. D. iz Lazov. Ta pa ni zanj marala, kar je bilo povod za mnoge prepire med njima. Ko sta se prejšnje nedelje spet sprla, je fant v razburjenosti odhitel domov po skrito vojaško puško in na dekličnem domu ustrelil najprej njo, potem pa si še sam vzel življenje.

Del odgovornosti za to dejanje mladostne nerazsodnosti nosijo tudi dečkovi varuhi, ki bi morali bolj paziti, kaj fant doma skriva.

SPET NEPREVIDNOST

V noči med 6. in 7. januarjem je gorelo v Trbojah pri posestnici Ivanki Ješetovi. Požar, ki je bil na srečo kmalu pogašen, je nastal po malomarnosti Ješetove. Ko je v večernih urah nosila iz štedilnika pepel v podstrešje v lesen zaboj, se je zaradi neprevidnosti znašla med pepelom žerjavica.

Škoda je majhna, ker so ljudje požar hitro opazili in požrtovalno pomagali gasiti. Zgodilo pa bi se lahko, da bi Ješetova zaradi neprevidnosti ostala brez strehe.

Tudi to je za vas

Dežurna služba

Dežurnega zdravnika za Kranj in okolico najdemo v poslopju bivše »Obutve«, Kranj, Poljska pot, tel. 218. Pozive na dom sprejema dežurna bolničarka po tel. št. 218.

Dežurna zdravniška služba območju ljudskega občinskega odbora mestne občine Jesenice od 16. do 23. januarja 1953 dr. Janez Kraševec, nova bolnica. Obiski na dom naj se javijo najkasneje do 18. ure zvečer. Po tej uri bo zdravnik obiskoval le bolnike z težjimi poškodbami in močnimi krvavitvami.

Gledališča

Mestno gledališče - Jesenice

Nedelja, 18. januarja ob 14.30 uri: Jože Tomažič »Pohorska bajka«.

Prešernovo gledališče - Kranj

Petek, 16 januarja ob 16. uri: Klabund »Krog s kredo«. — Red C. (Standart, Pletenina, Sava) in Izven.

Sobota, 17. januarja ob 18. uri: Norman Krasna «Draga Ruth!« — zaključeno za Inteks.

Nedelja, 18. januarja ob 16. uri: Norman Krasna »Draga Ruth!« Izven.

Ponedeljek, 19. januarja — zaprto.

Torek, 20. januarja — zaprto.

Sreda, 21. januarja ob 20. uri: Klabund »Krog s kredo«. Red A in Izven.

Četrtek, 22. januarja ob 20. uri: Klabund »Krog s kredo«. Red B in Izven.

Petek, 23. januarja ob 20. uri: Klabund »Krog s kredo« Red D in izven.

Kino

Kino »Storžič«: do 18. angleški barvni film »Ljubezen je lepa«, predstave ob delavnikih: ob 16., 18. in 20 uri. V nedeljo ob 15., 17. in 19. V nedeljo, 18. januarja ob 21. uri italijanski film »Volk z gore Sila«. Matineja bo v nedeljo: ob 8.30 »Ljubezen je lepa«; ob 10. uri angleški barvni film »Bagdadski tatič«. 19. in 20. januarja angleški barvni film »Bagdadski tatič«.

Kino »Svoboda»: V petek in soboto ob 17. in 19. uri in v nedeljo ob 15., 17. in 19. uri angleški barvni film »Bagdadski tatič«, v soboto, 17. in v nedeljo 18. januarja ob 21. uri angleški barvni film »Ljubezen je lepa«; matineja v nedeljo: ob 8.30 uri angleški barvni film »Bagdadski tatič«, ob 10. uri angleški barvni film »Ljubezen je lepa«.

Kino Zadružnik: V petek ob 19. uri, v soboto ob 17. in 19. uri, v nedeljo ob 18. in 20. uri italijanski film »Volk z gore Sila«.

»Partizan« Škofja Loka: 23. do 25. angleški film »Glas v viharju«.

Mestni kino Jesenice: Od 16. do 19. I. ameriška risanka »Bamby«; od 20. do 22. jan. francoski film »Divji deček«; od 23. do 27. I. ameriški film »Veliki valček«. Predstave ob 18. in 20. uri. Ob sobotah ob 16. uri in nedeljah ob 10. uri dopoldne predstave za mladino po znižanih cenah.

Domžale: 21. in 22. ameriški film »Kobilice«; 23. do 25. ameriški film »Sneguljčica«.

Mestni kino Kamnik: 15. do 19. ameriški film »Bojeviti O' Flynn«; 20. do 22. francoski film »Pastoralna simfonija«; 23. do 27. amer. barvni film »Iz tisoč in ene noči«.

Mali oglasi

Hišo v Kranju ali bližnji okolici kupim. Ponudbe na »Glas Gorenjske« pod »Hiša«.

Izgubljen otročji filc škorenjček od Črč do Kranja, prosim oddati Bizjak, Kranj, Cankarjeva 2.

Kupim psa — dobrega čuvaja. France Gaser, Nemški rovt — Bohinj.

Izgubljenega malega rujavega psa — na vratu in repu bela lisa — vrniti proti nagradi Jože Dolenc, Stražišče 94.

Preklicujem blok štev. 10176 izdan v komisijski trgovini v Kranju z dne 31. 10. 1952. na ime Gvera Berčič, Kranj.

Preklicujem blok št. 15484, izdan v komisijski trgovini v Kranju na ime Francka Medlič - Puterhof.

Objave

Družbeno obvestilo

Kmetijska zadruga Komenda obvešča svoje člane, da bo v nedeljo, 18. t. m. redni letni občni zbor zadruge v dvorani Zadružnega doma. Dnevni red običajen. Pričetek ob 8. uri. Na zbor so vabljeni tudi ostali državljani.

Upravni odbor.

Obvestilo strankam

Cenjene stranke obveščamo in prosimo, da dvignejo vse do januarja t. l. v popravo dane čevlje najkasneje do 15. februarja t. l. Po preteku tega roka preneha lastninska pravica teh čevljev in se bodo isti darovali v socialne namene.

Uprava čevljarske zadruge v Kranju

Uprava za dohodke Ljudskega odbora mestne občine Kranj išče dva honorarna inkasanta. Honorar po dogovoru. Informacije se dobe pri imenovani Upravi.

ORJAVA

V MESECU JANUARJU SE PO ZAKONU VRŠE POPRAVKI VOLILNIH IMENIKOV. ZATO OPOZARJAMO VSE VOLIVCE, DA UREDE PRI PRISTOJNIH OBČINSKIH LJUDSKIH ODBORIH SVOJ VPIS V VOLILNI IMENIK, ŠE POSEBNO PA TO VELJA ZA ONE DRŽAVLJANE, KI PRI ZADNJIH VOLITVAH NISO IMELI UREJENE VOLILNE PRAVICE. — OLO - KRANJ

Mestno gradbeno podjetje Jesenice *(bivši Remont)*

Izvršuje komunalna, zidarska, mizarska, elektrotehnična in vsa v sorodno stroko spadajoča dela Prevzemamo v popravilo radio in električne aparate ter zidavo nizkih in visokih gradenj

Dosedanje naše delo jamči solidno izdelavo vseh naročil

Vljudno se priporočamo

Delovni kolektiv Mestnega gradbenega podjetja Jesenice

TRG. PODJ. »IZBIRA« BLED

je izvedlo dne 11. jan. 1953

NAGRADNO ŽREBANJE

kjer so bili izžrebani sledeči kuponi sreč:

1. 1191	13. 2214	25. 2254
2. 3925	14. 4596	26. 705
3. 2315	15. 45	27. 2789
4. 326	16. 74	28. 2402
5. 4898	17. 1486	29. 1186
6. 3589	18. 3143	30. 2889
7. 4894	19. 4014	31. 165
8. 3823	20. 914	32. 2003
9. 4470	21. 2887	33. 1023
10. 1712	22. 4465	34. 3495
11. 2896	23. 3533	35. 1924
12. 5609	24. 4162	

Dobitki se morajo dvigniti do 30. I. 53. - Trg. podj. »Izbira«

ŠTEV. 3. — LETO VI.
Kranj, 17. januarja 1953
Ureja uredniški odbor. — Odg. ured. Slavko Beznik.
— Uredništvo in uprava: Kranj, Savski breg št. 2; telefon 475; tekoči račun pri Nar. banki Kranj-okol. 624 - »T» - 127
Izhaja vsako soboto
Letna naročnina 400 din
Polletna » 200 din
Četrtletna » 100 din
Mesečna » 35 din
CENA 8.— DINARJEV

Trgovsko podjetje Železnina

JESENICE

Nabavite si kurivo po znižanih cenah ter izkoristite popust:

Lignit kocke	1 tona Din 2.163.—
Zagorje kocke	1 tona Din 3.714.—
Kočevje kocke	1 tona Din 3.160.—
Drva bukova I. a	1 prm Din 2.000.—

Zahtevajte pri oddaji naročila dostavo na dom

Za podjetja, ustanove ter organizacije nudimo pri večjem odjemu DRVA bukova I. a po DIN 1.930.—. — Tudi telefonsko na štev. 367 — poslovalnica KURIVO JESENICE lahko oddate vaša naročila.

Trgovsko podjetje Železnina Jesenice